

1. Alpha Bank: Αναγκαίες οι αλλαγές στο εκπ/κό σύστημα

Απαραίτητη η αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος

Την ανάγκη ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων επισημαίνει μελέτη της Alpha Bank.

Πηγή: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Την ανάγκη δραστικών μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας, επισημαίνει σε μελέτη της η Alpha Bank. Στν μελέτη με τίτλο «Η Ελλειψη Ανταγωνισμού στην Εκπαίδευση: προς τί η Προστασία» υπογραμμίζεται η ανάγκη ανασχεδιασμού και αναδιάρθρωσης του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος στα νέα δεδομένα, ώστε να μπορέσει να συμβάλει αποφασιστικά στη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου της κοινωνίας, την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και στην αύξηση της παραγωγικότητας.

Σύμφωνα με την Alpha Bank οι βασικές αρχές λειτουργίας του, ιδιαίτερα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, συνίστανται στην αρχή της «προστασίας» από κάθε ανταγωνισμό και στην παροχή του εκπαιδευτικού έργου αποκλειστικά από το κράτος. Το υπουργείο Παιδείας λειτουργεί ως η κεντρική αρχή σε ένα Σύστημα Κεντρικού Προγραμματισμού για το τι θα παραχθεί, από ποιον θα παραχθεί και για ποιον θα παραχθεί. Προσδιορίζει τις επενδύσεις σε κτιριακές εγκαταστάσεις και τον τόπο εγκατάστασης των εκπαιδευτικών μονάδων, τον αριθμό και την κατανομή των εκπαιδευτικών, τον αριθμό και την κατανομή των εισακτέων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, τον αριθμό και το είδος των πανεπιστημιακών σχολών και τον τόπο εγκατάστασής τους, τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τον αριθμό και το είδος των συγγραμμάτων, την κατανομή των λειτουργικών δαπανών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, την κατανομή των δαπανών των ίδιων των σπουδαστών κ.ά. Κύριο αίτημα των παραγόντων του τομέα της εκπαίδευσης είναι συνήθως η αύξηση των κρατικών δαπανών για την παιδεία. Γενικά, το σύστημα έχει οδηγηθεί σε σημαντικά αδιέξοδα επισημαίνει η Alpha Bank.

Οι χρήστες του συστήματος εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να επιλέξουν το πανεπιστήμιο στο οποίο επιθυμούν να σπουδάσουν και την επιστήμη που τους ενδιαφέρει, χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να καταφεύγουν σε πανεπιστήμια του εξωτερικού. Θα αναλαμβάνουν ένα σημαντικό μέρος του κόστους των υπηρεσιών που τους προσφέρονται και της επιλογής που κάνουν, ενώ το κράτος μέσω επιχορηγήσεων και χρηματοδοτικών διευκολύνσεων θα τους προσφέρει ουσιαστική βοήθεια στην επιδίωξή τους για μόρφωση. Η επιχορήγηση των σπουδών από το κράτος θα χορηγείται σε σπουδαστές που συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία και τελειώνουν τις σπουδές τους σε ένα συγκεκριμένο εύλογο χρονικό διάστημα ανάλογα με το είδος των σπουδών. Το πρόβλημα των αιώνιων φοιτητών θα πρέπει να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί από την πλευρά τους θα είναι ελεύθεροι να προσδιορίσουν το εκπαιδευτικό έργο που θα προσφέρουν (προγράμματα σπουδών), τον αριθμό και τις κατηγορίες των σπουδαστών που θα δεχθούν σε κάθε περίοδο, τους γενικότερους κανόνες λειτουργίας τους, τους τρόπους πρόσθετης χρηματοδότησής τους, τις συνεργασίες που επιθυμούν να έχουν με άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς (εγχώριους και ξένους), τα ερευνητικά προγράμματα που θα αναπτύξουν κ.ά. Η κατάργηση των εμποδίων για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων και η πρόσέλκυση ξένων πανεπιστημίων θα πρέπει να αποτελούν πολιτικές υψηλής προτεραιότητας για τη χώρα.

Η δωρεάν παιδεία μπορεί να αποτελεί κεντρική επιλογή της κυβέρνησης μιας χώρας. Αυτό, όμως, δεν μπορεί να σημαίνει την άκρατη και άκριτη προστασία των εγχώριων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των στελεχών τους από οποιασδήποτε μορφής ανταγωνισμό ή αξιολόγηση και την απουσία αυτονομίας τους. Δεν μπορεί να σημαίνει αδυναμία επιλογής του επιθυμητού γνωστικού αντικειμένου για μεγάλο μερίδιο χρηστών ή του τόπου φοίτησης. Δωρεάν παιδεία σημαίνει να δίνεται η δυνατότητα στον κάθε πολίτη της χώρας να πραγματοποιήσει τις βασικές σπουδές που επιθυμεί σε Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ακόμα και αν δεν διαθέτει το σύνολο των πόρων που απαιτούνται για τον σκοπό αυτό. Απαιτεί επίσης περισσότερες υποτροφίες και χρηματοδότηση για μεταπτυχιακές σπουδές.

2. Πολυπλόκαμη η παιδική πορνογραφία

Κατά 150% αυξάνονται κάθε χρόνο οι παράνομες ιστοσελίδες στην Ελλάδα

Της Δώρας Αντωνίου, Κυριακή, 10 Απριλίου 2005

Ένας δικηγόρος στη Λάρισα, ένας φοιτητής στην Κρήτη, ένας μπάρμαν στη Μύκονο, ένας πανεπιστημιακός στη Θεσσαλονίκη, αλλά και ο επιστάτης του Τμήματος στο οποίο εργαζόταν, ένας συνταξιούχος στα βόρεια προάστια της Αθήνας, ένας επισημνίας του υπουργείου Εθνικής Αμυνας, ένας καθηγητής ξένων γλωσσών στα Γιαννιτσά, ένας φωτογράφος στην Αθήνα, ένας ιδιωτικός υπάλληλος στη Ρόδο, ένας μαθητής και πάλι στην Αθήνα και άλλοι πολλοί. Κοινό χαρακτηριστικό όλων τους και άλλων πολλών που συνελήφθησαν τα τελευταία χρόνια, η διακίνηση υλικού παιδικής πορνογραφίας μέσω του Διαδικτύου.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του Τμήματος Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Ασφάλειας Αττικής, από τις αρχές του 2004 μέχρι τώρα έχουν εξιχνιασθεί 48 υποθέσεις διακίνησης υλικού παιδικής πορνογραφίας, έχουν συλληφθεί 68 άτομα, ενώ έχουν κατηγορηθεί συνολικά 90. Και, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο διευθυντής του Τμήματος Μανώλης Σφακιανάκης, «η συγκεκριμένη μορφή εγκληματικότητας συνεχώς φουντώνει, παρουσιάζονται συνεχώς νέες υποθέσεις, ιστοσελίδες ξεφυτρώνουν από παντού. Πριν από δύο χρόνια θα θεωρούσαμε πολύ σημαντικό να βγάλουμε δύο - τρεις τέτοιες υποθέσεις μέσα σε μια χρονιά και τώρα απαριθμούμε δεκάδες». Επιχειρώντας μια προσέγγιση σε επίπεδο στατιστικής, ο κ. Σφακιανάκης αναφέρει ότι σύμφωνα με μια καταγραφή που έχει γίνει, οι ιστοσελίδες με ανάλογο περιεχόμενο αυξάνονται από το 2001 και έπειτα κατά 150% ετησίως.

Βεβαίως, το φαινόμενο δεν είναι ελληνικό. Η διακίνηση παιδικής πορνογραφίας γίνεται μέσω εκατομμυρίων ιστοσελίδων διεθνώς. Το χρήμα που διακινείται μέσω αυτών των ιστοσελίδων ανέρχεται σε δισεκατομμύρια ευρώ, σε έναν τζίρο που διεθνώς πλέον θεωρείται αντίστοιχος με τον τζίρο που γίνεται από τη διακίνηση ναρκωτικών. Μάλιστα, σε πολλές χώρες και κυρίως στις ΗΠΑ, υπάρχουν οργανωμένα δίκτυα που προωθούν υλικό παιδικής πορνογραφίας, δίκτυα που δραστηριοποιούνται και στη σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων και βλέπουν στη συγκεκριμένη δραστηριότητα ένα ακόμη πεδίο «επαγγελματικής δράσης», με υψηλότατα κέρδη.

Μεμονωμένοι οι δράστες

Όπως εισημαίει ο κ. Σφακιανάκης, στη χώρα μας η διακίνηση παιδικής πορνογραφίας μέσω του Διαδικτύου δεν έχει λάβει ακόμη τα χαρακτηριστικά οργανωμένου εγκλήματος, καθώς οι δράστες λειτουργούν στη συντριπτική τους πλειοψηφία μεμονωμένα. Προσθέτει επιπλέον ότι σχεδόν σε όλες τις υποθέσεις που έχουν μέχρι τώρα απασχολήσει την υπηρεσία, οι συλληφθέντες είναι οι ίδιοι παιδόφιλοι. «Πρόκειται για διεστραμμένους ανθρώπους, οι περισσότεροι από τους οποίους μάς μιλάνε για το πάθος τους για γυμνή παιδική σάρκα. Βεβαίως, στην πορεία αποκομίζουν σημαντικά οικονομικά οφέλη από τη δραστηριότητά τους αυτή», τονίζει ο κ. Σφακιανάκης. Εξαιτίας του γεγονότος ότι οι δράστες έχουν ως πρωταρχικό κίνητρο τη διαστροφή τους, δεν καταγράφεται συγκεκριμένη κοινωνική διαστρωμάτωση τους: «Πρόέρχονται από όλες τις κοινωνικές ομάδες και από όλα τα μορφωτικά επίπεδα. Είναι άνθρωποι που πιστεύουν ότι το Διαδίκτυο μπορεί να τους εξασφαλίσει ανωνυμία», αναφέρει ο ίδιος.

Το Τμήμα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος έχει οδηγηθεί στην εξιχνίαση ανάλογων υποθέσεων με διάφορες αφορμές. Είτε από καταγγελίες πολιτών, είτε από πληροφορίες που φθάνουν από διωκτικές αρχές άλλων χωρών είτε από ιστοσελίδες που εντοπίζουν οι αστυνομικοί με αναζήτηση στο Διαδίκτυο. Συχνά χρειάζεται έρευνα αρκετών εβδομάδων μέχρι να φθάσουν στον δράστη. Χαρακτηριστική είναι η υπόθεση ενός ιδιωτικού υπαλλήλου στον Βόλο, ο οποίος φωτογράφιζε μικρά παιδιά γυμνά και καταχωρούσε τις φωτογραφίες σε ιστοσελίδα. Οι αστυνομικοί που είδαν τις φωτογραφίες κατάφεραν να απομονώσουν τους αριθμούς πάνω σε κολόνες της ΔΕΗ, που υπήρχαν στο φόντο. Στη συνέχεια εντόπισαν πού βρίσκονταν οι συγκεκριμένες κολόνες και έφθασαν στον δράστη.

Παρά τις επιτυχίες της υπηρεσίας, ο κ. Σφακιανάκης διατυπώνει την ανησυχία του. «Το ότι εξιχνιάζουμε περισσότερες υποθέσεις, σημαίνει ότι αυξάνεται συνεχώς και ο αριθμός των εμπλεκόμενων», καταλήγει. Παράλληλα, εκφράζει την ανησυχία του, διότι μέσω το Διαδικτύου πολλοί παιδόφιλοι καταφέρνουν πλέον να προσεγγίζουν παιδιά, να συνομιλούν μαζί τους, ακόμη και να τα πείθουν να φωτογραφηθούν γυμνά.

3. Όταν οι Έλληνες ήταν μαύροι

(ιός, Ελευθεροτυπία, 2/7/2000)

Πάει σχεδόν ένας αιώνας από τότε που οι πρώτοι Έλληνες μετανάστες στις ΗΠΑ αντιμετώπιζονταν ως ένα επίφοβο κύμα "εισβολέων" που απειλούσαν τη δουλειά, την τιμή, την περιουσία και τα χρηστά ήθη των "γνήσιων Αμερικανών". Η εξωτερική αυτή της εχθρότητας πήρε διαφορετικές μορφές, από τη δαιμονοποίηση διά του Τύπου μέχρι μαζικές αστυνομικές "επιχειρήσεις σκούπα" και βίαια πογκρόμ από "αγανακτισμένους πολίτες" (Νιου Χαμσάιρ 1906, Ραναόκε 1907, Σικάγο 1907, Γουάιτ Πάιν 1908, Σάουθ Ομαχα 1909, Ντέιτον 1909, κλπ). Κύριο επιχείρημα αυτών των επιθέσεων υπήρξε η επίκληση της "αυξημένης εγκληματικότητας" των Ελλήνων μεταναστών, σε συνδυασμό με άλλα στερεότυπα (βρώμα, αντικοινωνικότητα, κοινωνική ή και "διανοητική" καθυστέρηση). Παραμένει σχετικά άγνωστο πως αυτή η ρατσιστική αντιμετώπιση συμπυκνώθηκε στην κατηγοριοποίηση των μεταναστών συμπατριωτών μας ως "εγχρώμων", που δεν νομιμοποιούνταν να απολαμβάνουν τα προνόμια της λευκής φυλής!

Η "υποτιμητική" αυτή ταξινόμηση είναι παρούσα στα κείμενα της εποχής και στις σχετικές μελέτες της νέας γενιάς των ελληνοαμερικανών ιστορικών. "Οι Έλληνες συνήθως αποκλείονταν από τα στρατόπεδα εργατών που προορίζονταν για 'λευκούς' κι ήταν υποχρεωμένοι να κατασκηνώνουν μαζί με άλλες ανεπιθύμητες μειονότητες", διαβάζουμε σε μελέτη του Dan Georgakas για τις συνθήκες εργασίας των ελλήνων μεταναστών στις ΗΠΑ. "Σε πολλές εξορυκτικές επιχειρήσεις οι Έλληνες κατασκήνωναν δίπλα στους γιαπωνέζους εργάτες, μια ομάδα με την οποία μοιράζονταν επίσης τις επικίνδυνες δυναμιτιστικές αποστολές. Σε άλλες περιπτώσεις, οι Έλληνες συνηθίζονταν να δουλεύουν μαζί με Ιταλούς, Σέρβους και Μεξικάνους. (...) Συνηθισμένες ήταν οι αποφάσεις δημοτικών αρχών, οι οποίες επέβαλλαν διακρίσεις εις βάρος Ελλήνων, Μεξικανών, Ασιατών και Αφρό-Αμερικανών. Στο Ποκατέλο του Αϊντάχο, π.χ., οι Έλληνες ήταν υποχρεωμένοι να περιορίζονται σε ειδικά τμήματα των θεάτρων και τους απαγορευόταν να ζήσουν στις περισσότερες από τις γειτονιές. Οι αντιδράσεις πολλών Αμερικανών εκφράζονταν με την ταμπέλα που έβλεπε κανείς το 1913 σε ένα καλιφορνέζικο εστιατόριο: 'Αμιγές αμερικανικό. Όχι ποντίκια. Όχι Έλληνες'" ("Greek America at work", σ.16-17).

Επιβεβαιώνοντας αυτές τις διακρίσεις, τρεις από τους σημαντικότερους ελληνοαμερικανούς δικηγόρους της πρώτης μεταναστευτικής γενιάς θα τις εντάξουν στο ευρύτερο φαινόμενο της κατασκευής της λευκής φυλής. "Κατά τη διάρκεια του μεσοδιαστήματος ανάμεσα στην πρώτη εκδήλωση φυλετικής μισαλλοδοξίας και την έναρξη της ομαδικής μετανάστευσης των Ελλήνων το 1882, οι πάλοι ποτέ μισητοί 'νεοφερμένοι' έγιναν οι 'μισούντες' τους καινούριους 'νεοφερμένους' από τις χώρες της νότιας Ευρώπης, και οι Έλληνες αντιμετώπιστηκαν σαν μια ανεπιθύμητη φουρνιά. Ως εκ τούτου, το φάσμα των ρατσιστικών διακρίσεων έριξε μια βαριά σκιά πάνω στη ζωή των ελλήνων μεταναστών. (...) Η ονομασία 'Έλληνας' εκστομιζόταν σαν ένα ατιμωτικό υπονοούμενο. Σε πολλές περιπτώσεις τα δικαστήρια αρνήθηκαν να δώσουν την αμερικανική υπηκοότητα σε Έλληνες, αποφαινόμενα ότι αυτοί ανήκαν στην κίτρινη φυλή" (P. Kokken, Th. Constant & S. Conoutas "A history of the Greeks in the Americas" [1938], σ.150).

Πρόσθετες πληροφορίες για τη μεταχείριση αυτή συναντάμε και σε άλλους συγγραφείς. Σε κάποιο σημείο της μονογραφίας του για την αιματηρή απεργία του Λάντλοου, ο Ζήσης Παπανικόλας επισημαίνει ότι το 1902 "οι εργολάβοι των μεταλλωρυχείων της Σάλιδα απέλυσαν 'λευκούς' εργάτες για να τους αντικαταστήσουν με Έλληνες" ("Buried unsung", σ.17). Αλλά και ο Θύμιος Καραμπέτσος, σε άρθρο του για το ρατσισμό κατά των συμπατριωτών μας στη Νεβάδα των αρχών του εικοστού αιώνα, επισημαίνει πως "αν μια 'λευκή' γυναίκα παντρευόταν με Έλληνα, μπορούσε να μετακομίσει μαζί του στην Greek Town, όμως το ζευγάρι δεν μπορούσε να μετακινηθεί στο 'λευκό' τμήμα της πόλης" (Journal of the Hellenic Diaspora, 1998, σ.87). Οι Έλληνες θεωρούνταν φυλετικά ανάμικτοι, μιγάδες γενετικά κατώτεροι. Στο βαθμό που αυτοί οι συγγραφείς έβλεπαν τους Έλληνες σαν κατώτερους και μη λευκούς, και τους περιφρονούσαν γι' αυτό, η συμπεριφορά τους ήταν καθαρά ρατσιστική" (ό.π., σ.64). Τα σχετικά παραδείγματα από δημοσιεύματα εφημερίδων της εποχής είναι κάτι παραπάνω από εύγλωττα. Εξηγώντας λ.χ. ότι "ο μέσος Έλληνας εργάτης είναι μειωμένης αντίληψης", και ως εκ τούτου ακατάλληλος για μελλοντική πολιτογράφηση, η White Pine News της 7/6/1907 ερμηνεύει το ανθελληνικό πογκρόμ της Βιρτζίνια με το επιχείρημα πως "οι Έλληνες διαφέρουν από εμάς σε τέτοιο βαθμό, ώστε να προκαλούν την οργή των νεαρών αλητών σε κάθε αμερικανική πόλη", για να καταλήξει στο διά ταύτα: "Οι έξυπνοι,

δουλευταράδες ξένοι είναι και θα είναι πάντοτε ευπρόσδεκτοι. Όμως οι πύλες μας πρέπει να είναι κλειστές για τους βαρβάρους".

4. Μετανάστες

Ε.Ε.: συζήτηση για δικαίωμα ψήφου

Κυριακή, 21 Νοεμβρίου 2004

Με την ιδέα της χορήγησης στους μετανάστες του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε τοπικές εκλογές «φλερτάρει» η Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς σχετική πρόβλεψη υιοθετήθηκε κατά τη Διάσκεψη των υπουργών Εσωτερικών στο Γκρόνινγκεν της Ολλανδίας. Το κείμενο περιέχει 11 σημεία, μεταξύ των οποίων η συμμετοχή των μεταναστών στις τοπικές εκλογές στο πλαίσιο της προσπάθειας ένταξής τους στις τοπικές κοινωνίες. Το κείμενο υιοθετήσε, βεβαίως, και ο Έλληνας υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος υποστήριξε το τεκμήριο αρμοδιότητας για κάθε κράτος-μέλος, δηλαδή τη δυνατότητα να αποφασίζει τις πολιτικές ένταξης μεταναστών για τη χώρα του, με βάση τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με τις αρχές της Ε.Ε., δικαίωμα ψήφου κατ' αρχήν σε δημοτικές, νομαρχιακές και περιφερειακές εκλογές θα μπορούν να αποκτήσουν οι μετανάστες, οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στις χώρες-μέλη της Ε.Ε., έπειτα από νομοθετικές ρυθμίσεις που θα προωθούνται επιμέρους από τα κράτη.

Ηδη, πολλά κράτη-μέλη της Ε.Ε. έχουν νομοθετήσει σχετικά, με πρώτη τη Σουηδία που έχει παραχωρήσει το σχετικό δικαίωμα από το 1975, ενώ από φέτος ισχύει και στο Βέλγιο. Παρόμοιο καθεστώς υπάρχει σε Ολλανδία, Δανία, Ισπανία, Αυστρία και Πορτογαλία, η οποία παρέχει το δικαίωμα ψήφου σε μετανάστες και στις εθνικές εκλογές.

Στην τελευταία του έκθεση για τη μετανάστευση στην Ελλάδα, το Συμβούλιο της Ευρώπης «συνιστά στις ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για να προωθήσουν –για αλλοδαπούς που είναι εγκατεστημένοι επί μακρόν στη χώρα– τη δυνατότητα να συμμετέχουν στον δημόσιο βίο, για παράδειγμα παρέχοντάς τους το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση».

Επιχείρηση νομιμοποίησης μελετά το υπ. Εσωτερικών

Δώδεκα νομοθετικά οργανωμένες προσπάθειες νομιμοποίησης μεταναστών έχει επιχειρήσει η γειτονική μας Ιταλία, ενώ τρεις αντίστοιχες προσπάθειες έχουν οργανωθεί από την Ισπανία, προκειμένου να καταγράψουν τον μεταναστευτικό πληθυσμό που βρίσκεται στις χώρες τους. Και σ' αυτές τις χώρες, όπως και στο σύνολο των χωρών που έχουν δεχθεί μεταναστευτικά ρεύματα, το 90% της αρχικής μετανάστευσης ήταν παράνομο.

Με δεδομένη την εμπειρία αυτή, αλλά κυρίως εξαιτίας του γεγονότος ότι η χώρα μας, 15 χρόνια μετά το πρώτο κύμα μεταναστών και έπειτα από δύο προσπάθειες νομιμοποίησής τους, εξακολουθεί να διαθέτει περίπου 400.000 παράνομους μετανάστες, όλα δείχνουν ότι οι αρμόδιοι οδηγούνται σε μια τρίτη επιχείρηση νομιμοποίησης μεταναστών στη χώρα μας.

Συνολικός επανασχεδιασμός

Η προσπάθεια αυτή θα γίνει στο πλαίσιο επανασχεδιασμού της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας. Σε κάθε περίπτωση όμως, όπως διευκρίνιζαν κύκλοι του υπουργείου Εσωτερικών, μια ακόμη προσπάθεια νομιμοποίησης θα γίνει πολύ προσεκτικά και μπορεί να έχει πολλές μορφές και κατηγορίες. Για παράδειγμα, μπορεί να νομιμοποιεί –πλήρως ελεγχόμενα– μια κατηγορία μεταναστών που θα έρχονται στη χώρα μας για εποχική απασχόληση συγκεκριμένης διάρκειας και με το τέλος της θα επιστρέφουν στη χώρα τους.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

Την επανεξέταση μιας νέας προσπάθειας νομιμοποίησης των παράνομων μεταναστών υποστηρίζει και ο πρόεδρος του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής κ. Α. Ζαβός, ωστόσο, όπως διευκρινίζει, μια τέτοια απόφαση έχει πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Η μία παράμετρος, διευκρινίζει, είναι ότι όσο υπάρχουν παράνομοι μετανάστες, βοηθούν στη μαύρη οικονομία με σοβαρές συνέπειες σε πολλούς τομείς ανάπτυξης της χώρας. Από την άλλη, όμως, μια νέα νομιμοποίηση είναι πιθανόν να σημαίνει ένα νέο κύμα οικονομικών μεταναστών.

Πάντως, υπέρ αυτής της προοπτικής συνηγορεί και το Συμβούλιο της Ευρώπης, σε έκθεση που έχει συντάξει για τη μετανάστευση στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού, στην τρίτη της έκθεση για τη χώρα μας, «συνιστά να διευρυνθούν οι δυνατότητες για τους αλλοδαπούς που ευρίσκονται στην Ελλάδα, να νομιμοποιήσουν την κατάστασή τους», καθώς –όπως διαπιστώνει– πολλοί αλλοδαποί «βρέθηκαν σε ασαφή, αν όχι επισφαλή θέση ως προς τη δυνατότητά τους να παραμείνουν στη χώρα».

5. Επίσκεψη στα στρατόπεδα Άουσβιτς και Νταχάου

Σημερινή, [Κυριακή 02 Νοεμβρίου 2003](#), Του Τάκη Χ. Ευδόκα

[...] Παρόλο που διάβασα ένα σωρό βιβλία και έχω μέσα μου ένα σωρό εικόνες, εντούτοις όταν είδα τις γραμμές των τρένων που οδηγούσαν στο Άουσβιτς έπαθα σοκ. Το επισκέφθηκα τον περασμένο Αύγουστο. Από τη Βαρσοβία πήγαμε στην Κρακοβία με τρένο. Και από εκεί πήγαμε με οργανωμένη περιοδεία στο Άουσβιτς. Μόλις φτάσεις βλέπεις πολλές σιδηροδρομικές γραμμές να συγκλίνουν προς το φρικιαστικό στρατόπεδο θανάτου. Μου είχε μείνει ανεξίτηλα στη μνήμη η πορεία των μελλοθανάτων με τα τρένα. Μάζευαν Εβραίους από δεκάδες χώρες της Ευρώπης. Τους έβαζαν στα βαγόνια όρθιους, τον έναν κολλητό στον άλλο και άρχιζε η πορεία τους. Σ' ένα βαγόνι μπορούσε να βάλουν, να στοιβάξουν μάλλον, και πεντακόσια άτομα. Χωρίς νερό, χωρίς φαγητό, χωρίς να 'χει χώρο να μετακινηθούν και χωρίς να γνωρίζουν πού τους πάνε. Το τρένο έκανε μέχρι και δεκαεφτά μέρες να φτάσει. Και όσοι ζούσαν, δεν τους ενδιέφερε τους Γερμανούς αν πέθαιναν. Και πέθαναν αρκετοί κατά τη διαδρομή. Τα βαγόνια ήταν σκοτεινά, δεν μπορούσαν οι κρατούμενοι να δουν γιατί δεν είχαν παράθυρα. Και μερόνυχτα άκουγες το θόρυβο του τρένου που τρέχει, χωρίς να γνωρίζεις τον προορισμό σου.

Η τρομακτική εμπειρία της επίσκεψης κράτησε πέντε ώρες. Έγινε πλήρης αναστήλωση του στρατοπέδου όπως ήταν. Χιλιάδες επισκεπτών. Δεν βλέπεις χαμόγελα σε κανέναν επισκέπτη. Όλοι έχουν τεταμένα τα αφτιά τους για να μη χάσουν λέξη από όσα τους λέγει ο επικεφαλής της ομάδας. Κάπου - κάπου βλέπεις και ορισμένους που δεν αντέχουν και μένουν πίσω, ζαλισμένοι ή κάνουν εμετό. Δεν αντέχουν στα όσα ακούνε. Πρέπει να τονίσω ότι όσοι κάνουν τον ξεναγό των επισκεπτόμενων είναι Πολωνοί, και κανένας δεν είναι Εβραίος. Βλέπεις ένα κελί ενός τετραγωνικού μέτρου, στο οποίο ανάγκαζαν τον κρατούμενο να στέκεται όρθιος (δεν υπήρχε η δυνατότητα να καθίσει) για έντεκα ώρες τη νύκτα. Αυτό ήταν τιμωρία. Την επομένη ήταν υποχρεωμένος να εργαστεί χειρωνακτικά και με σιτηρέσιο με πολύ λιγότερες θερμίδες από όσες χρειάζεται ο οργανισμός για να ζήσει. Και κάθε μέρα λιγότευαν. Ήξεραν με μαθηματική ακρίβεια πότε θα πεθάνεις. Άλλη μέθοδος θανάτωσης ήταν το μαστίγωμα. Ή, αν βγήκες από τη γραμμή σου όταν τους πήγαιναν το πρωί ή επέστρεφαν το βράδυ από την εργασία, σε πυροβολούσαν ή σε κλοτσοκοπούσαν. Μπορεί από την εξάντληση να έγειρες λιγάκι προς τα έξω. Δεν έχει σημασία, αυτό αποτελούσε αφορμή να ταπεινωθείς με κλοτσιές ή να πυροβοληθείς. Είδαμε τα κτίρια όπου ο διαβόητος γιατρός Μέγκελε έκανε τα πειράματά του σε ανθρώπους. Π.χ. στείρωνε τις γυναίκες, προσπαθούσε να ανακαλύψει τρόπους για να επιταχύνει την παραγωγή του γερμανικού πληθυσμού, ώστε να αυξηθεί για να κατακτήσει τον κόσμο.

Στο Νταχάου εφάρμοζαν πολλές μεθόδους θανάτωσης. Μου έκανε φρικιαστική εντύπωση ο θάνατος από μεγάλο ύψος. Έβαζαν κρατούμενους σε αεροπλάνο και όσο κατέβαινε λιγότευε το οξυγόνο, και μέχρι να προσγειωθεί πέθαναν. Και μετά κτυπούσαν το κρανίο στη μέση και άνοιγε, για να δουν τις αλλοιώσεις του εγκεφάλου. Είδαμε φωτογραφίες ανοικτών κρανίων. Πρέπει να σημειωθεί ότι το Νταχάου βρίσκεται κοντά στο Μόναχο της Γερμανίας και οι ξεναγοί Γερμανοί. Βέβαια δυσκολεύονται

όταν απαντούν τις ερωτήσεις των επισκεπτών. Στο Νταχάου ξεναγός ήταν μια Γερμανίδα, που έζησε και 25 χρόνια στη Φλώριδα της Αμερικής. Όταν επέμενα στις ερωτήσεις μου, στο τέλος μου είπε ότι είναι η κακή, η καταστροφική πλευρά μέσα στον άνθρωπο που λειτουργούσε τη στιγμή εκείνη. Και γιατί έφτασε στο κατάντημα αυτό ο γερμανικός λαός; Γιατί συστηματικά εξολόθρευε τον άλλον άνθρωπο; Υπάκουε σε ιδανικά που του ενέπνευσε ο Χίτλερ, ότι είναι η αριανή φυλή, η ανώτερη του κόσμου και ότι αυτή έπρεπε να επικρατήσει; Και δεν ήταν σε κάποια στιγμή έκρηξης που τα διέπραττε αυτά. Ήταν συστηματικά και μεθοδευμένα.

6. Το ζήτημα των γλωσσών στην Ευρώπη των 25

* Μαθαίνοντας ευρωπαϊκές γλώσσες και ταξιδεύοντας, συμμετέχουμε στους εθνικούς πολιτισμούς που συνθέτουν ό,τι ονομάζουμε ευρωπαϊκό πολιτισμό. Αυτή η πλούσια παράδοση που χαρακτηρίζει τις χώρες της Ε.Ε. δεν θα πρέπει να αφηθεί στο ρεύμα των παγκοσμιοποιημένων αγγλικών
G. DE BOEL - H. ΤΣΙΑΜΑΛΟΥ

Διδασκαλία του μαθήματος των αγγλικών σε σχολείο. Η κυριαρχία των αγγλικών εις βάρος των άλλων γλωσσών πλήττει το ουσιαστικότερο ίσως γνώρισμα της ΕΕ: την πολυπολιτισμικότητα.

«Οι Μαλτέζοι ζητούν για τη γλώσσα τους ό,τι ισχύει και για τις άλλες γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση» έλεγε πρόσφατα Έλληνας, στέλεχος της Επιτροπής μιλώντας σε ελληνικό κοινό στις Βρυξέλλες για το μέλλον και τις προοπτικές της Ε.Ε.

Οι συνδηλώσεις αυτής της φράσης νομίζουμε ότι γίνονται εύκολα αντιληπτές.

Πρώτον, η Ελλάδα δεν θα ανήκει πλέον στις μικρές χώρες για τον απλούστατο λόγο ότι μέλη, όπως η Μάλτα, η Λιθουανία, η Σλοβακία, έχουν μικρότερο πληθυσμό και επιπλέον χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα. Δεύτερον, αφήνεται να εννοηθεί ότι θα υπάρξει πρόβλημα με την πολυγλωσσία, όταν ακόμη και η Μάλτα έχει απαιτήσεις. Τα νέα μέλη ήδη ζητούν να αντιμετωπίζεται η γλώσσα τους με τρόπο ισότιμο. Τρίτον, υπάρχει μια αίσθηση υπεροψίας έναντι της Μάλτας. Γρήγορα ορισμένοι ξέχασαν πόσο πλήγωναν την υπερηφάνεια της Ελλάδας παρόμοια σχόλια στο παρελθόν.

Αυτός που παρακολουθεί για πρώτη φορά συνεδρίαση στο Ευρωκοινοβούλιο, στην αρχή τουλάχιστον, καταλαμβάνεται από δέος. Καθώς φοράει τα ακουστικά του ανακαλύπτει ότι χάρη σε έναν διακόπτη έχει τόσες επιλογές όσες είναι και οι γλώσσες που μιλιούνται σήμερα στις χώρες της Ε.Ε. Οι ευρωβουλευτές κάθε χώρας αγοράζουν στη μητρική τους γλώσσα ενώ οι διερμηνείς μέσα σε γυάλινα κουβούκλια, ένα για κάθε γλώσσα, μεταφράζουν.

Ο αρχικός θαυμασμός γρήγορα μετατρέπεται σε σκεπτικισμό. Τι θα γίνει στην Ευρώπη των 25; Θα δημιουργηθούν νέες τεράστιες αίθουσες συνεδριάσεων του Ευρωκοινοβουλίου, με περισσότερα και μεγαλύτερα γυάλινα κουβούκλια; Αν σήμερα ο αριθμός των διερμηνέων και των μεταφραστών που εργάζονται σε υπηρεσίες της Ε.Ε ξεπερνάει τους 1.000 (Βρυξέλλες, Λουξεμβούργο, Στρασβούργο), πόσοι θα χρειαστούν στο μέλλον; Μιλάμε βέβαια για υπαλλήλους αυξημένων προσόντων που αμείβονται με μισθούς της τάξης των 4.000-5.000 ευρώ τον μήνα.

*** Δύο διαφορετικές απόψεις**

Σχετικά με το σημαντικό για το μέλλον της Ε.Ε ζήτημα υπάρχουν αυτή τη στιγμή δύο απόψεις.

Σύμφωνα με την πρώτη, πρέπει να απλοποιήσουμε την όλη διαδικασία και να κάνουμε τα αγγλικά, την de facto κοινή γλώσσα της Ε.Ε, de jure. Οι κάτοικοι των Ηνωμένων Πολιτειών, λένε όσοι υπερασπίζονται αυτή την άποψη, δεν είχαν την ίδια μητρική γλώσσα. Συμφώνησαν όμως σε μια κοινή γλώσσα εργασίας, λύνοντας με απλό και πρακτικό τρόπο ένα σύνθετο πρόβλημα. Η καθιέρωση μιας κοινής γλώσσας σχετίζεται άμεσα με τη δημιουργία της συλλογικής εθνικής συνείδησης που ακολούθησε. Αν δεν κάνουμε το ίδιο, συνεχίζουν, θα καταλήξουμε σε μια σύγχρονη Βαβέλ ασυνεννοησίας, όπου οι μόνοι ευτυχισμένοι θα είναι οι μεταφραστές και οι διερμηνείς.

Η δεύτερη άποψη, η οποία είναι και δικιά μας, δέχεται την πολυγλωσσία ως δομικό στοιχείο της Ε.Ε. Σύμφωνα με αυτή τη συλλογιστική, η εκμάθηση ευρωπαϊκών γλωσσών αποτελεί μονόδρομο στην

πορεία προς την ενοποίηση. Τα αγγλικά δεν είναι απλώς ένα ουδέτερο εργαλείο επικοινωνίας, όπως πολλοί πιστεύουν. Είναι επίσης φορέας ενός συγκεκριμένου πολιτισμού, του αγγλοαμερικανικού. Ενισχύοντας λοιπόν περαιτέρω τα αγγλικά εις βάρος των άλλων γλωσσών πλήττουμε το ουσιαστικότερο ίσως γνώρισμα της Ε.Ε, την πολυπολιτισμικότητα.

«Και ο ρόλος των αγγλικών, ποιος θα είναι μέσα στη διευρυμένη Ε.Ε;» θα ρωτούσε κάποιος.

*** Η κυριαρχία των αγγλικών**

Αν προσπαθούσαμε να αποτυπώσουμε σήμερα το γλωσσικό ευρωπαϊκό τοπίο, θα παρατηρούσαμε εύκολα ότι τα αγγλικά είναι η δεύτερη γλώσσα των περισσότερων Ευρωπαίων.

Στη συνέχεια θα τοποθετούσαμε σε μια ομάδα τις γλώσσες που έχουν μια σταθερή ζήτηση και μαθαίνονται από ένα σημαντικό ποσοστό των ευρωπαίων πολιτών. Εννοούμε τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ιταλικά και τα ισπανικά. Εδώ θα διαπιστώναμε μια αύξηση της ζήτησης για τα γερμανικά, γεγονός που οφείλεται, κατά τη γνώμη μας, στη δυναμική πορεία των γερμανικών εταιρειών στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων. Ανοδική τάση χαρακτηρίζει και τα ισπανικά, απόρροια πιστεύουμε της πανίσχυρης τουριστικής εικόνας που παρουσιάζει η Ισπανία.

Σε μια δεύτερη ομάδα θα βάζαμε τις λεγόμενες «μικρές» γλώσσες. Οι φυσικοί ομιλητές τους είναι σχετικά λίγοι και η εκμάθησή τους, πέρα από τα όρια των χωρών όπου μιλούνται, είναι περιορισμένη. Πόσοι Έλληνες μαθαίνουν φινλανδικά ή σουηδικά; Πόσοι Πορτογάλοι ή Δανοί μαθαίνουν ελληνικά; Και σε αυτή την ομάδα παρατηρούνται έντονες διαφοροποιήσεις. Τα ολλανδικά, για παράδειγμα, έχουν 21 εκατ. φυσικούς ομιλητές ενώ τα φινλανδικά μόλις 5 εκατομμύρια.

Τα αγγλικά είναι βέβαιο ότι θα ενισχυθούν στην Ε.Ε των 25. Θα εξυπηρετούν την ανάγκη για επικοινωνία σε οποιοδήποτε σημείο της Ενωσης αλλά και έξω από αυτή. Αν όμως ζητούμενό μας είναι και η ποιότητα στην επικοινωνία θα πρέπει να μάθουμε και γλώσσες άλλων ευρωπαίων πολιτών, ειδικά όταν αυτοί είναι γείτονες, επαγγελματικοί εταίροι ή κάτοικοι σε τόπους όπου πηγαίνουμε συχνά διακοπές.

*** Η τύχη της ελληνικής**

Κατά τη γνώμη μας, η Ε.Ε θα πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειες που καταβάλλει για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών γλωσσών. Μαθαίνοντας ευρωπαϊκές γλώσσες και ταξιδεύοντας, παρακολουθώντας ξένα κανάλια και διαβάζοντας εφημερίδες άλλων χωρών, συμμετέχουμε στους εθνικούς πολιτισμούς που συνθέτουν ό,τι ονομάζουμε ευρωπαϊκό πολιτισμό. Αυτή η πλούσια παράδοση που χαρακτηρίζει τις χώρες της Ε.Ε δεν θα πρέπει να αφεθεί στο ρεύμα των παγκοσμιοποιημένων αγγλικών. Διεθνώς αναγνωρίσιμες εκφράσεις όπως «coca-cola», «hamburger», «blue jean», «computer», «windows» είναι μεν απαραίτητες στη ζωή μας αλλά δεν αρκούν πάντα, προκειμένου να εκφραστούν λεπτότερες εννοιολογικές αποχρώσεις.

Όσο για την τύχη της ελληνικής γλώσσας στη διευρυμένη ΕΕ, πιστεύουμε ότι θα εξαρτηθεί από τη γενικότερη πορεία της Ελλάδας. Αν συνεχιστεί η καλή εικόνα που παρουσιάζει διεθνώς η χώρα και παράλληλα στηριχθούν τα νεοελληνικά τμήματα των ξένων πανεπιστημίων (προσπάθεια που ήδη έχει ξεκινήσει από το ελληνικό υπουργείο Παιδείας), τότε ίσως δούμε τα ελληνικά να διασπούν τον κύκλο των «μικρών» γλωσσών.

Ας μην ξεχνάμε όμως ότι πριν από 20 χρόνια η Ελλάδα έπαιζε τον ρόλο που σήμερα έχει η Μάλτα. Δεν ήταν λίγοι οι ευρωπαίοι πολιτικοί που μειδιούσαν τότε συγκαταβατικά όταν ακούγονταν τα ελληνικά στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο.

*Ο κ. G. De Boel είναι καθηγητής των Νέων Ελληνικών στο Πανεπιστήμιο της Γάνδης στο Βέλγιο.
Ο κ. H. Τσιάμαλος είναι φιλόλογος, επιστημονικός συνεργάτης στο Πανεπιστήμιο της Γάνδης στο Βέλγιο.
ΤΟ ΒΗΜΑ , 28-03-2004*

7. Το πρόβλημα του πολέμου

Το πρόβλημα του πολέμου, η πραγματική αυτή μάστιγα της ανθρωπότητας, δεν οφείλεται σε ένα και μοναδικό αίτιο. Έχουμε πολλές μορφές πολέμου. Οι μεγάλες αυτοκρατορίες της Ανατολής στην αρχαιότητα έκαναν πολέμους για να επεκτείνονται όσο το δυνατό περισσότερο, από μια καθαρά ιμπεριαλιστική τάση. Άλλοι λαοί, νομαδικοί και πολεμικοί, έκαναν πολέμους ληστρικούς εναντίον πλούσιων χωρών, για να λεηλατούν και να διαρπάζουν τα αγαθά τους. Σε πολέμους οδήγησε επίσης ο ανταγωνισμός των βιομηχανικών χωρών γύρω από την απόκτηση αποικιών ή τον έλεγχο πετρελαιοπηγών. Τέλος ο υπερβολικός εθνικισμός και ο θρησκευτικός φανατισμός είναι άλλες αιτίες πολεμικών συγκρούσεων.

Διαφωτίζοντας τα αίτια των πολέμων δεν βοηθάμε βέβαια στον περιορισμό ή την κατάργηση του πολέμου. Τα αίτια του πολέμου δεν αίρονται με μια θεωρητική ανάλυσή τους. Υπάρχουν άλλωστε θεωρίες που βλέπουν ότι τα αίτια του πολέμου βρίσκονται μέσα στην ανθρώπινη φύση. Ο Θουκυδίδης απέδιδε τον πόλεμο στην τάση των πόλεων-κρατών για δύναμη και επέκταση. Η τάση αυτή είναι ριζωμένη μέσα στην ανθρώπινη φύση. Μπορεί να περιοριστεί, όχι όμως να ξεριζωθεί. Άλλοι ονομάζουν την τάση για δύναμη επιθετική ορμή. Και γι' αυτούς η ορμή αυτή είναι έμφυτη. Άρα δεν μπορούμε να κάνουμε σχεδόν τίποτα για την αποσόβηση των πολεμικών συγκρούσεων.

Όμως ο πόλεμος φαίνεται σαν μια πράξη παραφροσύνης. Ο πόλεμος έρχεται για καταστρέψει ό,τι δημιουργούν οι άνθρωποι στην περίοδο της ειρήνης, ολόκληρο πολιτισμό που δημιουργείται με κόπους, δαπάνες και θυσίες. Ο πόλεμος γίνεται «βίαιος διδάσκαλος», όπως λέει ο Θουκυδίδης, ανατρέπει τις αξίες, δημιουργεί κρίση αξιών, καλλιεργεί μηδενιστικές τάσεις, αποκτηνώνει και εξαγριώνει τους ανθρώπους, τους κάνει επιθετικά και εγκληματικά όντα, τους κάνει χειρότερους και από τα ζώα, αφού τα τελευταία σκοτώνουν μόνο για να χορτάσουν την πείνα τους. Ο πόλεμος τινάζει στον αέρα ολόκληρες οικονομίες. Αυτό το κατανόησαν οι χώρες της δυτικής Ευρώπης μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο. Γι' αυτό, αντί να αποσπά η μια εδάφη από την άλλη, προτίμησαν να αναπτύξουν τις οικονομίες τους με πνεύμα ανταγωνισμού αλλά και συνεργασίας.

Ο πόλεμος δεν είναι κάτι που ξεσπά ξαφνικά, αλλά έχει ένα μακροχρόνιο και βαθύ υπόστρωμα. Ο πόλεμος βρίσκεται πολλές φορές στην ψυχή και στο υποσυνείδητο των λαών, που τρέφονται συνέχεια με εχθρικά συναισθήματα ο ένας κατά του άλλου. Οι λαοί συνηθίζουν να αλληλομισούνται, χωρίς να γνωρίζουν μάλιστα ο ένας τον άλλον. Το εθνικό μίσος παρουσιάζεται σαν κάτι που το απαιτεί η ιστορία των λαών, με άλλα λόγια το άσχημο παρελθόν τους. Η ιστορία προχωρεί, κι εμείς μένουμε με το μίσος μας, με τις εθνικές μας προκαταλήψεις και τα συμπλέγματά μας. Προσφέρουν πολύ κακή υπηρεσία εκείνοι που με οποιονδήποτε τρόπο υπενθυμίζουν και αναμοχλεύουν τα μίση αυτά.

8. Δημοκρατία

Γενικά η δημοκρατία είναι ανάγκη και να προστατεύεται από τους εχθρούς της και να καλλιεργείται σε βάθος. Θεμέλιο της δημοκρατίας είναι η δημοκρατική αγωγή των πολιτών. Και δημοκρατική αγωγή δεν είναι η θεωρητική πολιτική διαπαιδαγώγηση, αλλά ο δημοκρατικός τρόπος ζωής και σκέψης που πρέπει να εφαρμόζεται στην οικογένεια και το σχολείο. Η δημοκρατική συνείδηση πρέπει να γίνει βαθύ βίωμα του καθενός. Περιλαμβάνει τον σεβασμό του άλλου, της γνώμης, της ελευθερίας και της προσωπικότητάς του. Η δημοκρατία είναι πίστη στην ισοτιμία όλων των ατόμων.

Όπου επικρατεί αυταρχικότητα, όπου τονίζεται η έννοια της αυθεντίας και οι άρχοντες μεταβάλλονται σε ταμπού, εκεί δεν υπάρχει δημοκρατία. Όπου γίνεται λόγος για «επισήμους», «ανωτέρους» κ.λπ., καταλύεται η έννοια της ισότητας όλων των πολιτών και υπονομεύεται το ψυχολογικό υπόβαθρο της δημοκρατίας. Η δημοκρατία πιστεύει βέβαια στην έννοια της προσωπικότητας, αλλά και ο πιο άξιος πολιτικός πρέπει να είναι διατεθειμένος να μεταβληθεί σε απλό πολίτη, όταν χρειαστεί. Όλα αυτά δεν σημαίνουν ισοπέδωση και κοινωνικά επιβλαβή εξισωτισμό...

9. Προϋπόθεση της βιοηθικής, η γνώση

Του Θεόδωρου Κρητικού, φυσικού, ιστορικού των επιστημών καθημερινή, 10/12/2000

Από την πρώτη κιόλας δεκαετία του εικοστού αιώνα, του «αιώνα των άκρων», η παρουσία των επιστημονικών επιτευγμάτων στα δημοφιλή έντυπα ευρείας κυκλοφορίας διαμόρφωσε μια συναινετική σχέση ανάμεσα στον αναγνώστη, το συγγραφέα και τον εκδότη τους: Ο αναγνώστης αποκόμιζε από το έντυπο ό,τι ήδη επιθυμούσε και, βεβαίως, συνέχιζε να επιθυμεί ό,τι ακριβώς αποκόμιζε.

Ως άκρως «λειτουργική» η σχέση αυτή, διαιωνίζει τις προδιαμορφωμένες εικόνες για τον επιστήμονα και το επάγγελμά του, για την επιστημονική έρευνα, για την προϊούσα εν τέλει γνώση καθαυτή. Καθώς, επομένως, η επιστήμη προόδευε, το ευρύ κοινό συντηρούσε σχεδόν αλώβητες τις δικές του απόψεις, αδυνατώντας να κατανοήσει τι ακριβώς προοιωνίζονταν οι «σκοτεινές» θεωρίες, που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο άρχισαν να δέχονται τους προβολείς της δημοσιότητας. Έτσι, όταν οι New York Times προειδοποιούσαν, σε ένα εκδοτικό τους σημείωμα το 1919, ότι η αδυναμία των πολιτών να παρακολουθήσουν τις τρέχουσες εξελίξεις των φυσικών επιστημών συνιστά έναν διαφαινόμενο κίνδυνο για την ίδια τη δημοκρατία, κανείς, ή σχεδόν κανείς, δεν ανησύχησε.

Το πρώιμο, αλλά και διορατικό σημείωμα των New York Times μπορεί, βεβαίως, να μην προκάλεσε κάποια ιδιαίτερη αίσθηση. Ωστόσο, μια εντελώς καινούργια δημοσιογραφική ειδικότητα, ακριβώς κατά την περίοδο αυτή, άρχισε ήδη να διαμορφώνεται: πρόκειται για το επιστημονικό ρεπορτάζ. Το αν και κατά πόσο ανταποκρίθηκε το επιστημονικό ρεπορτάζ κατά τα μεσοπολεμικά χρόνια στην αρχική φιλοδοξία των εμπνευστών του, που δεν ήταν άλλη από την επαρκή ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις κατευθύνσεις της σύγχρονης επιστημονικής έρευνας, είναι συζητήσιμο και συνιστά ήδη αντικείμενο έρευνας των ιστορικών της επιστήμης. Εκείνο, πάντως, που μπορούμε να επισημάνουμε, είναι ότι η τάση να προβάλλεται το παράδοξο («τα παράξενα της φύσης»), επισκιάζοντας κατά κάποιο τρόπο τη γνωστική προσέγγιση του κανονικού, έλκει την καταγωγή της στις δημοσιογραφικές επιλογές εκείνης της περιόδου.

Κατά τις πέντε μεταπολεμικές δεκαετίες, παρόλη τη θεαματική ανάπτυξη των φυσικών επιστημών, η κατάσταση που είχε διαμορφωθεί προπολεμικά δεν φαίνεται να βελτιώθηκε. Αντιθέτως, με δεδομένη ακριβώς την εν λόγω επιστημονική ανάπτυξη και τη σχετική στασιμότητα του ευρύτερου ενδιαφέροντος γι' αυτήν, το χάσμα ανάμεσα στους ειδικούς και στους ενεργούς πολίτες διευρύνθηκε. Εκπνέοντας μάλιστα ο εικοστός αιώνας, δεν μας κληροδότησε απλώς την αδυναμία των πολλών να προσεγγίσουν τα υψηλά διανοητικά επιτεύγματα των ολίγων. Κατά τα τελευταία δεκαπέντε του χρόνια, βρεθήκαμε όλοι για πρώτη φορά αντιμέτωποι με ηθικά διλήμματα και συναισθηματικά αδιέξοδα, που οφείλονταν στην αδυναμία μας να αξιοποιήσουμε πολιτισμικά τα γνωστικά μας επιτεύγματα. Η αμηχανία μας εντοπίστηκε κυρίως σε θέματα τεκνοποίησης, θεραπευτικής πρακτικής και, πιο πρόσφατα, στην ενδεχόμενη παρέμβασή μας στο υλικό της γενετικής μας κληρονομιάς. Με μια λέξη, η ηθική μας δυσχέρεια εντοπίστηκε (τουλάχιστον μέχρι στιγμής) στην ομολογημένη ή ανομολόγητη ανεπάρκειά μας να εντάξουμε πολιτισμικά τα γνωστικά μας επιτεύγματα στον τομέα της έμβιας ύλης. Έτσι, συνοψίσαμε, ή καλύτερα εγκλωβίσαμε, την αδυναμία μας αυτή σε έναν όρο, τη βιοηθική, και καλούμαστε με την ανάπτυξη ενός καινοφανούς γνωστικού τομέα να άρουμε το γενικότερο ηθικό μας αδιέξοδο.

Αναμφίβολα επείγει η συγκρότηση ενός νομικού πλαισίου από το κράτος, το οποίο θα θέτει τις αρχές που οφείλουν να ρυθμίζουν τις εφαρμογές των αποτελεσμάτων της βιολογικής και ιατρικής έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, οι πολίτες πρέπει να αισθάνονται ότι το κράτος έχει ρυθμίσει νομοθετικά την άρνηση της κερδοσκοπίας, την ευθύνη των ερευνητών, το σεβασμό της ατομικής αξιοπρέπειας και, βεβαίως, το απρόσκοπτο της επιστημονικής έρευνας.

Δεν πρέπει, ωστόσο, να μας διαφεύγει το ουσιώδες, ότι δηλαδή η βιοηθική, ως ηθική, αφορά το σύνολο της πολιτισμικής μας συμπεριφοράς, χάριν ακριβώς της οποίας αποκτά το υψηλό της νόημα και η σχετική νομοθεσία. Το γενικότερο αυτό χαρακτηριστικό της ηθικής είναι γνωστό. Αν κομίζει κάτι νέο η βιοηθική, ως όρος που συμβατικά προσδιορίζει ένα σύνολο ιδιαίτερων προβλημάτων, με τα οποία καλούμαστε επειγόντως να ασχοληθούμε, αφορά τον κατηγορηματικό τρόπο με τον οποίο αναδεικνύεται η αλληλεξάρτηση ηθικής και γνώσης. Για πρώτη φορά καθίσταται πρόδηλο αυτό που ο W. Lippmann

διδέει με θαυμαστή ενάργεια: «Στον πυρήνα κάθε ηθικού κώδικα υπάρχει μια εικόνα της ανθρώπινης φύσης, ένας χάρτης του σύμπαντος και μια εκδοχή της ιστορίας».

Καθώς λοιπόν η βιοηθική προβάλλει δημοσίως την άρρηκτη σχέση ανάμεσα στην ηθική και τη γνώση, η διάδοση της επιστημονικής γνώσης καθίσταται καίρια. Η ανάγκη συγκρότησης (βιο)ηθικού υποκειμένου, μέσω νοημάτων και αξιών που δεν αναπτύσσονται με υπερβατικό τρόπο ως προς τη φύση και την κοινωνία, μοιραία διέρχεται μέσα από τα καθημερινά μας αναγνώσματα. Μέσα λοιπόν από αυτά, οι πολίτες πρέπει να προσεγγίσουν τη σφαιρικότητα της βιοηθικής, ώστε να μην εγκλωβίζονται στην άγονη αποσπασματικότητα, που οδηγεί ή δήθεν «απόλυτη εξουσία της αλαζονικής πεποίθησης των ειδικών».

Αυτή καθαυτή η δυνατότητα μιας επιστημονικής εκλαΐκευσης ίσως είναι και παραμείνει συζητήσιμη. Οι πολίτες, ωστόσο, των σύγχρονων κοινωνιών που εκ των πραγμάτων αντιλαμβάνονται την ανάγκη για την πολιτισμική εξοικείωση με τα μυστικά του έμβιου και άβιου κόσμου, οι πολίτες που δεν αποδέχονται τη δήθεν ταύτιση εξουσίας και γνώσης, οι πολίτες, εντέλει, που εξακολουθούν να αναγνωρίζουν το χειραφετικό ρόλο της επιστήμης, θα διεκδικήσουν το δικαίωμά τους να ενημερώνονται για τα επιτεύγματά της. Η γνώση προϋποτίθεται πάντα της κριτικής.

10. Βιοτεχνολογία, βιοϊατρική, βιοηθική και βιοθεολογία

Διασκευασμένο κείμενο του Αντώνη Καρκαγιάννη, Κυριακή, 4 Δεκεμβρίου 2005

Στην εφημεριδούλα «παρέμβαση» που εκδίδει η Μητρόπολη Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου διάβασα προ καιρού εκτενές και εμπεριστατωμένο άρθρο του μητροπολίτη Ιεροθέου για τη συντελούμενη επί των ημερών μας βιοτεχνολογική επανάσταση, η οποία ήδη επηρεάζει τη ζωή μας και τη σκέψη μας, θέτοντας ταυτόχρονα ηθικά διλήμματα και επαναθέτοντας, με νέα ένταση, τα παμπάλαια ερωτήματα για τη ζωή και τον θάνατο.

Μου έκανε εντύπωση η ενημέρωση του σεβασμιωτάτου στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία για θέματα που δεν είναι από τα πιο εύκολα και ταυτόχρονα είναι πολύ καινούργια, πολύ πρόσφατα και δεν έχει ακόμη διαμορφωθεί ευρύτερη εξοικείωση με αυτά. Πράγματι, η εκρηκτική, όπως φαίνεται, συνάντηση της βιολογίας με την τεχνολογία έχει ιστορία μερικών μόνο δεκαετιών και ήδη τα αποτελέσματά της είναι από εντυπωσιακά έως ανατρεπτικά προηγούμενων πεποιθήσεων και βεβαιοτήτων.

Ακόμη πιο μεγάλη ήταν η εντύπωσή μου από την ήρεμη και θετική αποδοχή αυτών των νέων φαινομένων από τον μητροπολίτη Ιερόθεο. Η επιστήμη και η τεχνολογία ούτε είναι ούτε μπορεί να είναι έργο του σατανά, είναι έργο του ανθρώπου για τον άνθρωπο, το «σύνδρομο του Γαλιλαίου» έχει οριστικά ξεπεραστεί στη συνείδηση των φωτισμένων κληρικών.

Το στερεότυπο σχήμα αυτής της ήρεμης και αισιόδοξης αποδοχής της επιστήμης και της τεχνολογίας είναι αρχέγονο και το περίμενα, γνωρίζοντας κάπως το πλουσιότατο συγγραφικό έργο του μητροπολίτη. Η επιστήμη και η τεχνολογία αφορά στα «κτιστά πράγματα», από τον μικρόκοσμο του ατόμου ως τον μεγαλόκοσμο του σύμπαντος. Η ορθόδοξη θεολογία αφορά στο άκτιστο νόημα της ζωής και του θανάτου κάθε «κτιστού πράγματος». Δύο θεωρήσεις εντελώς διαφορετικές, που η μια δεν αποκλείει την άλλη.

Λίγες μέρες μετά την ανάγνωση εκείνου του άρθρου, ο μητροπολίτης Ιερόθεος είχε την καλοσύνη και μου έστειλε το καινούργιο του βιβλίο, το «Βιοηθική και Βιοθεολογία», έναν ογκώδη τόμο 400 σελίδων. Από το βιβλίο αυτό έμαθα ότι ο μητροπολίτης Ιερόθεος έχει δεκαετή και πλέον ενασχόληση και μελέτη της Βιοτεχνολογίας, της Βιοηθικής και της Βιοθεολογίας.

Τα θέματα που τον απασχολούν είναι πολλά και αιχμηρά: τι σημαίνει βιολογική ζωή και τι βιολογικός θάνατος, είναι το «ενθάδε», το αντικείμενο της βιοτεχνολογίας. Τι σημαίνει νόημα ζωής και νόημα θανάτου. Είναι το «επέκεινα» της ορθόδοξης πίστης. Είναι δύο περιοχές διαφορετικές, όπου ούτε ο επιστήμονας μπορεί να θεολογήσει με τις επιστημονικές του γνώσεις, ούτε ο θεολόγος να ασκήσει επιστήμη με την πίστη και τη θεολογία.

Με βάση αυτό το δυαδικό σχήμα πραγματεύεται την κλωνοποίηση γενικά, του ανθρώπου ειδικότερα, τη μετάλλαξη, τη μεταμόσχευση οργάνων από άνθρωπο σε άνθρωπο και ενδεχομένως από ζώο σε άνθρωπο, την ευθανασία και το «βιοτεχνολογικό έγκλημα». Το «βιοτεχνολογικό έγκλημα» όμως, μπορεί να διαφέρει από τα άλλα εγκλήματα, τα οποία ο άνθρωπος είναι «ελεύθερος» να διαπράξει ή να μην διαπράξει, στις επιπτώσεις: να καταστρέψει ή να διαστρέψει τη ζωή στον πλανήτη...

Αναγκαστικά και αναπότρεπτα τίθεται το πολυσυζητημένο θέμα των ορίων της επιστημονικής μελέτης και έρευνας, σαν απαίτηση κάποιας «επιστημονικής δεοντολογίας». Τα όρια αυτά δεν μπόρεσαν να τα χαράξουν ούτε η Επιστήμη, ούτε η Πολιτεία, ούτε η Ηθική και, φυσικά, ούτε η Θεολογία. Φοβάμαι ότι οποιαδήποτε όρια θα σήμαιναν τον θάνατο της Επιστήμης.

Τότε ποιο είναι το αντικείμενο της Βιοηθικής, αν όχι να θέσει όρια στη βιοτεχνολογία γενικότερα και ειδικότερα στη βιοϊατρική, η οποία κάθε μέρα αποκτά και περισσότερες επιστημονικές δυνατότητες να επεμβαίνει όχι απλώς στη ζωή αλλά και στο πρόσωπο και την προσωπικότητα του ανθρώπου και άρα σε βασικά και καίρια δικαιώματά του;

Ο μητροπολίτης Ιερόθεος αναφέρεται εκτεταμένα σε απόψεις που διατύπωσαν επιστήμονες (όχι μόνο θετικών αλλά και ανθρωπιστικών επιστημών) από τις οποίες δεν προκύπτει ένα συμπαγές και αρμονικό σύστημα κανόνων που να διέπουν τη συμπεριφορά των επιστημόνων. Στην κοσμική βιοηθική, χωρίς να την αρνείται, ο μητροπολίτης Ιερόθεος αντιπαραθέτει την «ορθόδοξη βιοηθική», που δεν διαφέρει από την «ορθόδοξη ηθική» γενικά: Είναι «η υπακοή στις εντολές του Θεού... που αναφέρονται στη φυσική ζωή του ανθρώπου, όταν ο άνθρωπος κοινωνεί με τον Θεό» και με τον συνάνθρωπό του.

11. Ευγονική

Indymedia Athens

[...] Ωστόσο και σήμερα εφαρμόζονται πρακτικές με στόχο «τον εξευγενισμό του αν-θρώπινου είδους». Πρόσφατα, στην πρώτη σελίδα της ισπανικής εφημερίδας «Ελ Μούντο» ένας τίτλος ανέφερε: «Ένα ίδρυμα στις ΗΠΑ προσφέρει 200 δολάρια σε τοξικομανείς που υποβάλλο-νται σε στειρώση». Το άρθρο του Κάρλος Φρεσνέδα εξηγεί ότι, σε σταθμούς του μετρό στη Νέα Υόρκη, μπορεί να βρει κανείς φυλλάδια με τηλέφωνα επικοινωνίας και μία φράση: «Υποβλήσου στον έλεγχο των γεννήσεων και κέρδισε λεφτά».

Το φυλλάδιο συνεχίζει: «Αν είσαι εθισμένος στα ναρκωτικά ή στο αλκοόλ, αυτή είναι μία προσφορά που δεν μπορείς να αρνηθείς... Διακόσια δολάρια αμοιβής, εφόσον υποβληθείς σε στειρώση. Εσύ συμπληρώνεις το έγγραφο, πηγαίνεις στην κλινική, υποβάλλεσαι σε βασεκτομή ή περιέδεση σαλπίνγων. Και εμείς θα σου στείλουμε αμέσως την επιταγή αποζημίωσης».

Σύμφωνα με τον αρθρογράφο, ο οργανισμός που δημιούργησε αυτήν την πρωτοβουλία, Project Prevention, «σχέδιο πρόληψης», είναι ένα συντηρητικό ίδρυμα, που χρηματοδοτείται από τα μέλη του ή από ιδιώτες σπόνσορες, και που στόχο έχει «να απαλύνει το πρόβλημα, απο-φεύγοντας τις ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες», σύμφωνα με τα λεγόμενα της ιδρύτριάς του, Μπάρ-μπαρα Χάρις.

Το Project Prevention είναι επίσης γνωστό με τα αρχικά CRACK και εδώ και δέκα χρό-νια απλώνει σιωπηρά τα δίκτυα του στη δυτική ακτή των ΗΠΑ. Τους τελευταίους μήνες προχώ-ρησε σε ένα φιλόδοξο σχέδιο επέκτασης και έχει ήδη ανοίξει γραφεία στο εσωτερικό της χώρας (Αλμπουκέρκ, Ρένο...) και στην ατλαντική ακτή (Νέα Υόρκη, προς το παρόν).

Η Μπάρμπαρα Χάρις εξηγεί ότι «κατανοεί την πολεμική» που προκαλεί το σχέδιο, αλλά το υπερασπίζεται λέγοντας ότι «δεν υποβάλλουμε τους ναρκομανείς με το ζόρι σε στειρώση. Η τελική απόφαση είναι εθελοντική και με αντάλλαγμα ένα μικρό οικονομικό κίνητρο».

Η Χάρις, προχωράει ακόμα παραπέρα, δηλώνοντας ότι το εν λόγω σχέδιο «εκτελεί ένα κοινωνικό λειτούργημα: προλαμβάνει τα προβλήματα που προκαλούν τα 739.000 παιδιά που γεννιούνται κάθε χρόνο στις ΗΠΑ από γονείς αλκοολικούς ή ναρκομανείς. Τα μισά από αυτά θα υποφέρουν από

σοβαρά προβλήματα υγείας, και μεγάλο μέρος από αυτά θα ζουν υπό την εποπτεία του κράτους λόγω ανικανότητας των γονιών τους να τα φροντίσουν».

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, βέβαια, είναι ήδη μία πολύ προχωρημένη χώρα σε αυτόν τον τομέα «προόδου». Τελευταία, όπως αναφέρει ο Φρεσνέδα στο άρθρο του, προωθείται η επι-στροφή «στην ευγονική* που εφαρμόστηκε στις ΗΠΑ για δεκαετίες, όταν υποβλήθηκαν σε στέρωση χιλιάδες άτομα με διανοητικά προβλήματα, με σωματικές αναπηρίες, άτομα που "είχαν παρεκτραπεί σεξουαλικά", κρατούμενοι, και γενικότερα "προβληματικά" άτομα». Μέχρι σήμερα έχουν υποβληθεί στο Project Provention 833 γυναίκες και 21 άνδρες, όπως αναφέρει η «ΕΛ Μούντο». Από αυτά ένα σύνολο 369 υποβλήθηκαν άμεσα σε στέρωση. Οι υπόλοιποι συμφώνησαν να τους εφαρμοστούν άλλες μέθοδοι ελέγχου των γεννήσεων μακροπρόθεσμα, για παράδειγμα χορήγηση κάποιων φαρμάκων σε εναίσιμη μορφή, όπως το «Dero Provera».

Όλα αυτά τα παραπάνω προκάλεσαν αντιδράσεις και μέσα στη βορειοαμερικανική κοινοβία. Η Ένωση Ελευθεριών του Πολίτη της Νέας Υόρκης κατήγγειλε την έλλειψη ηθικής της πρωτοβουλίας και ζήτησε από τις αρμόδιες αρχές να παρέμβουν ώστε να σταματήσει η εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου. Από την πλευρά της, η διευθύντρια του «Συλλόγου Δικηγόρων για Έγκυες Γυναίκες» κατήγγειλε στις «New York Times» την προφανέστατη ομοιότητα ανάμεσα σε αυτές τις πρακτικές και τα φυλετικά πειράματα της ναζιστικής Γερμανίας, όταν ο Χίτλερ υπέβαλε σε στέρωση ασθενείς και Εβραίους για να «βελτιώσει την οικονομία».

Φαίνεται ότι στην καρδιά των ΗΠΑ, που εμφανίζονται όλο και πιο προχωρημένες, κά-ποιοι κάνουν ήδη μεγάλα ποιοτικά άλματα καταφέροντας να ξαναζωντανέψουν τις πρακτικές του δρ. Μέγκελε. Μένει να δούμε αν αυτή η μάστιγα μάς οδηγήσει, στην πραγματικότητα, σε μία παγκόσμια φασιστικοποίηση...

* Η ευγονική είναι κλάδος της βιολογίας που μελετά τη δυνατότητα εξευγενισμού του ανθρώπινου είδους.

12. Ανοησίες περί ευφυΐας

Οψεις, The Guardian

Πρόσφατα είχαμε μια καινούργια απόδειξη ότι η ρατσιστική ψευδοεπιστήμη δεν έχει πεθάνει μαζί με τη ναζιστική Γερμανία και τη Ν. Αφρική του απαρτχάιντ. Ο ισχυρισμός «κυβερνάμε γιατί είμαστε εξυπνότεροι από σας», που στήριζε τη λογική της αποικιοκρατίας, έκανε πάλι την εμφάνισή του. Και μάλιστα συμπληρωμένος από τη θέση «ο πλούτος οφείλεται στην ευφυΐα, η φτώχεια στο χαμηλό διανοητικό ηλικίο».

Εκφραστής της γελοίας αυτής άποψης είναι ο Ρίτσαρντ Λιν, επίτιμος καθηγητής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Ολστερ (ο οποίος έχει επίσης «ανακαλύψει» ότι οι άνδρες είναι ευφυέστεροι από τις γυναίκες). Ισχυρίζεται ότι μάζεψε δείγματα από 50 χώρες που αποκαλύπτουν ότι το μέσο IQ στην Αφρική είναι 70. Κι επειδή θεωρεί το «διανοητικό ηλικίο» ακριβές μέτρο της ανθρώπινης ευφυΐας, βγάζει το συμπέρασμα ότι οι Αφρικανοί είναι πιο χαζοί από μας και άρα δικαιολογημένα είναι φτωχότεροι αφού, κατά τη γνώμη του, «η ευφυΐα είναι συνιστώσα του εισοδήματος».

Το εντυπωσιακό σε όλα αυτά δεν είναι ότι υπάρχουν άνθρωποι που τα πιστεύουν -άλλωστε κάποιος πιστεύει ακόμα ότι η γη είναι επίπεδη- αλλά η μεγάλη προσοχή που δόθηκε από τα μέσα ενημέρωσης στις δηλώσεις του Λιν. Οι ανοησίες του βρήκαν χώρο προβολής στην τηλεόραση και σε σοβαρές εφημερίδες της Βρετανίας και του εξωτερικού.

Ξεχνώντας προς στιγμήν τους παλαιότερους προκατόχους του -όπως οι ναζί θιασώτες της Ευγονικής- θα λέγαμε ότι ο Λιν στηρίζεται σε μια παράδοση που ξεκίνησε το 1969 από τον Καλιφορνέζο ψυχολόγο Αρθουρ Τζένσεν, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι η ευφυΐα καθορίζεται γενετικά, ότι οι διαφορές στο IQ αντανakλούν γενετικές διαφορές και ότι οι προσπάθειες να αυξηθεί η ευφυΐα με εκπαιδευτικές μεθόδους είναι μάταιη. Οι απόψεις του αυτές ξετινάχτηκαν επιστημονικά την επόμενη δεκαετία, ώσπου τελικά αποδείχθηκε ότι τα «δεδομένα» στα οποία είχε στηριχθεί ήταν κατασκευασμένα.

Το είδος αυτό της σκέψης εξοστρακίστηκε επιστημονικά, μέχρις ότου, το 1994, οι Αμερικανοί «δημοσιολόγοι» Τσαρλς Μάρει και Ρίτσαρντ Χέρνστιν δημοσίευσαν το βιβλίο τους *The Bell Curve* («Η καμπύλη της καμπάνας») όπου ισχυρίστηκαν ότι οι μαύροι είναι γενετικά κατώτεροι από τους λευκούς διότι έχουν χαμηλότερο IQ και ότι η φτώχεια τους είναι αποτέλεσμα της χαμηλής νοημοσύνης τους. Το βιβλίο γνώρισε τεράστια δημοσιότητα και χρειάστηκε πάλι λίγος καιρός για να αποδειχθεί η αναξιπιστία του, καθώς οι επικριτές του εξέθεσαν μαθηματικά λάθη, λογικές ανακολουθίες και σφάλματα των ίδιων των τεστ IQ (περιείχαν, π.χ., ερωτήσεις τριγωνομετρίας που αντανάκλουν γνώση και όχι ευφυΐα).

Ωστόσο, η πιο σημαντική πλάνη αυτής της ψευδοεπιστήμης αφορά στη γνώση για την εξέλιξή μας. Όπως πλέον γνωρίζουμε πέρα από κάθε σοβαρή αμφιβολία, όλοι προερχόμαστε από την Αφρική, ενώ, σε επιστημονικούς όρους, το ζήτημα της φυλής έχει ελάχιστη σημασία. Ο δρ Ρίτσαρντ Λέγουοντιν, γενετιστής στο Χάρβαρντ, υπογραμμίζει ότι τα άτομα, και όχι τόσο οι φυλές, αποτελούν τις δεξαμενές της γενετικής ποικιλίας και ότι οι φυλετικές κατατάξεις είναι προϊόν της κοινωνίας μάλλον παρά της Βιολογίας. Μπορεί να επιλέγουμε να ξεχωρίζουμε τις φυλές ανάλογα με το χρώμα του δέρματος, αλλά σε γενετικούς όρους ένας συγκεκριμένος Αφρικανός μπορεί να έχει περισσότερα κοινά με έναν Αγγλοσάξονα παρά με έναν άλλο Αφρικανό.

Η γενετική μας συγκρότηση είναι εξαιρετικά δυναμική και ρευστή και επηρεάζεται πολύ από τη διατροφή, τη ρύπανση, την αρρώστια, την οικογενειακή ζωή και την εκπαίδευση. Όσο για τα τεστ IQ, που επινοήθηκαν στη Γαλλία πριν από 99 χρόνια, στόχο είχαν να μετρούν την «εγγενή» γενική ευφυΐα, με το βαθμό 100 να αποτελεί τον γενικό μέσο όρο. Η έννοια της εγγενούς γενικής ευφυΐας έχει ήδη αμφισβητηθεί, αλλά ακόμη κι αν τη δεχόμαστε, είναι εύκολο να αποδειχθεί ότι δεν μπορεί να μετρηθεί με ένα τεστ. Για να μην ανέβει ο μέσος όρος πολύ πάνω από το 100, οι συντάκτες των τεστ στις ανεπτυγμένες χώρες τα κάνουν όλο και πιο δύσκολα, λόγω της ανόδου του γενικού μορφωτικού επιπέδου. Οι περισσότεροι σύγχρονοι παλαιοντολόγοι υποσιάζονται ότι η ανθρώπινη ευφυΐα δεν έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία 70-80.000 χρόνια (από τον καιρό που όλοι ήμαστε Αφρικανοί).

Και γεννάται, λοιπόν, το ερώτημα: γιατί κάτι τύποι σαν τον Λιν και τους άλλους προσελκύουν τόση προσοχή όταν λένε ότι οι Αφρικανοί ή οι φτωχοί ταλαιπωρούνται επειδή είναι εγγενώς χαζοί; Ίσως όμως να μην είναι τόσο δύσκολη η απάντηση.

13. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας:

Αιολική Ενέργεια: Η αιολική ενέργεια είναι μια ανανεώσιμη πηγή ενέργειας η οποία παρέχει δυναμικό για μεγάλης κλίμακας παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με τη χρήση ανεμογεννητριών χωρίς σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Οι ανεμογεννήτριες (οριζόντιου ή κατακόρυφου άξονα) χρησιμοποιούνται τόσο μαζί με μπαταρία σε μικρές εγκαταστάσεις όσο και συμπληρωματικά μαζί με φωτοβολταϊκά στοιχεία, και είναι τις περισσότερες φορές συνδεδεμένες με το δίκτυο. Η επερχόμενη απελευθέρωση της ηλεκτρικής ενέργειας το 2001 έχει οδηγήσει στην κατασκευή πολλών αιολικών πάρκων ανά την Ελλάδα.

Βιομάζα: Βιομάζα ονομάζονται τα κατάλοιπα διαφόρων διεργασιών που άμεσα ή έμμεσα προέρχονται από το φυτικό κόσμο τα οποία χρησιμοποιούνται για θέρμανση, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και κίνηση. Τα κατάλοιπα αυτά μπορεί να είναι από αστικά σκουπίδια, από την αγροτική παραγωγή (υπολείμματα ξυλείας, σοδειάς, ζωικά απόβλητα) καθώς επίσης και υποπροϊόντα της βιομηχανίας (από επεξεργασία τροφίμων ή οργανικών υλών). Με κατάλληλη επεξεργασία, η βιομάζα μετατρέπεται σε καύσιμο αέριο (biofuel). Με την καύση του αερίου αυτού παράγεται ηλεκτρική ενέργεια, με μεγάλη απόδοση αλλά και μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις παράλληλα. Η τεχνολογία αυτή παρέχει το μέγιστο δυναμικό για παραγωγή ενέργειας σε Πανερωπαϊκό επίπεδο. Η καύση όμως τελικά δεν μπορεί να την χαρακτηρίσει σαν καθαρή για το περιβάλλον.

Γεωθερμική Ενέργεια: Η γεωθερμική ενέργεια παράγεται με τη μετατροπή ζεστού νερού ή υδρατμού που βρίσκεται σε αρκετό βάθος από την επιφάνεια της γης σε ηλεκτρική ενέργεια. Η θερμοκρασία του γεωθερμικού ρευστού ποικίλλει από περιοχή σε περιοχή και μπορεί να έχει τιμές από 25 °C μέχρι 350 °C. Όταν η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη, η γεωθερμική ενέργεια αξιοποιείται για τη

θέρμανση κατοικιών και άλλων κτιρίων ή κτιριακών εγκαταστάσεων, θερμοκηπίων, κτηνοτροφικών μονάδων, ιχθυοκαλλιεργειών κ.λ.π. Στις περιπτώσεις που τα γεωθερμικά ρευστά έχουν υψηλή θερμοκρασία (πάνω από 150 °C), η γεωθερμική ενέργεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί κυρίως για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η χώρα μας λόγω της διαμόρφωσης του υπεδάφους της, είναι πλούσια σε γεωθερμική ενέργεια. Η ενέργεια αυτή αξιοποιείται σήμερα με αυξανόμενους ρυθμούς. Στην περιοχή του Νότιου Αιγαίου οι θερμοκρασίες των γεωθερμικών ρευστών είναι πολύ ψηλές, ενώ περιοχές πλούσιες σε γεωθερμία, με ρευστά χαμηλότερων θερμοκρασιών, είναι διάσπαρτες σε ολόκληρη τη χώρα.

Ηλιακή Ενέργεια: Η ηλιακή ακτινοβολία χρησιμοποιείται τόσο για την θέρμανση των κτιρίων με άμεσο ή έμμεσο τρόπο και με τη χρήση ενεργητικών ή και παθητικών συστημάτων, όσο και για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας γίνεται με δύο τρόπους: α) με τη χρησιμοποίηση Φωτοβολταϊκών συστημάτων τα οποία μετατρέπουν απευθείας την ηλιακή ενέργεια σε ηλεκτρική και β) τα ηλιακά θερμικά συστήματα που χρησιμοποιούν την ηλιακή ενέργεια για να θερμάνουν ένα υγρό το οποίο παράγει ατμό ο οποίος τροφοδοτεί μία τουρμπίνα και μία γεννήτρια.

Κυματική Ενέργεια: Είναι η μορφή ενέργειας που προκύπτει από την κινητική ενέργεια των κυμάτων. Το φαινόμενο των ανέμων έχει ως συνέπεια το σχηματισμό κυμάτων τα οποία είναι εκμεταλλεύσιμα σε περιοχές με υψηλό δείκτη ανέμων και σε ακτές ωκεανών.

Παλιρροϊκή ενέργεια: Είναι η μορφή ενέργειας που προκύπτει από την βαρυτική έλξη της σελήνης και του γης και η οποία είναι εκμεταλλεύσιμη κατά την διαφορά του ύψους της επιφάνειας της στάθμης των νερών-άμπωτη και πλημμυρίδα.

Υδροηλεκτρική Ενέργεια: Στα υδροηλεκτρικά έργα η ενέργεια από την πτώση του νερού μετατρέπεται σε ηλεκτρική ενέργεια, με τη βοήθεια μιας τουρμπίνας. Παρόλο που στα υδροηλεκτρικά έργα δεν παράγονται επιβλαβή αέρια, στα μεγάλα φράγματα λαμβάνονται υπόψη και άλλες περιβαλλοντικές παράμετροι, όπως αντιπλημμυρικά έργα, η ποιότητα του ύδατος, καθώς επίσης και η επιρροή στην ζωή των ψαριών του ποταμού αλλά και των υπόλοιπων ζώων της περιοχής. Κατά συνέπεια, μόνο τα μικρής κλίμακας υδροηλεκτρικά (με δυναμικό λιγότερο των 30MW) θεωρούνται “πράσινα”, ενώ τα μεγάλης κλίμακας θεωρούνται απλώς “καθαρά”.

Συμβατικές Πηγές Ενέργειας:

Άνθρακας: Ο άνθρακας παράγεται από την αποσύνθεση φυτών και έχει τη μορφή μαύρης ή καφέ πέτρας. Η συλλογή του άνθρακα γίνεται στα ανθρακωρυχεία τα οποία ευθύνονται για σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθώς τοξικές χημικές ουσίες ελευθερώνονται στο γύρω περιβάλλον και διηθούνται σε κοντινές πηγές. Το 65% των εκπομπών διοξειδίων του θείου, το 33% των εκπομπών διοξειδίων του άνθρακα, και το 25% των εκπομπών οξειδίων του αζώτου στις Ηνωμένες Πολιτείες παράγονται από την καύση του άνθρακα. Οι ποσότητες αυτές συνεισφέρουν σημαντικά στην αύξηση της θερμοκρασίας της γης, στην όξινη βροχή, καθώς επίσης και στη δημιουργία πολλών ασθενειών.

Πετρέλαιο: Η καύση του πετρελαίου προκαλεί λιγότερη μόλυνση σε σχέση με την καύση του άνθρακα, αλλά εν τούτοις αρκετά σημαντική. Ο λεγόμενος “Μαύρος χρυσός” χρησιμοποιείται σε ευρέως σε παγκόσμιο επίπεδο κυρίως για την κίνηση οχημάτων αλλά και για θέρμανση. Η επερχόμενη εξάντληση των αποθεμάτων του καθιστά ολοένα και πιο σημαντική την εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, για την επίλυση του ενεργειακού προβλήματος παγκοσμίως.

Πυρηνική ενέργεια: Η πυρηνική ενέργεια παράγεται από τη διάσπαση ατόμων ουρανίου και πλουτονίου. Παρόλο που στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχουν εκπομπές επιβλαβών αερίων, εγκυμονούν σοβαροί κίνδυνοι για την υγεία αλλά και για το περιβάλλον. Ένα ενδεχόμενο ατύχημα σε πυρηνικές εγκαταστάσεις θα ελευθερώσει ραδιενεργό υλικό στην ατμόσφαιρα με καταστροφικά αποτελέσματα, αντίστοιχα με αυτά του Τσερνομπίλ. Ένα επίσης σοβαρό πρόβλημα είναι η ασφαλής αποθήκευση πυρηνικών αποβλήτων. Η πυρηνική διάσπαση δημιουργεί προϊόντα τα οποία παραμένουν επικίνδυνα ραδιενεργά για χιλιάδες χρόνια ενώ καθίσταται αδύνατο να εγγυηθεί κανείς την ασφαλή αποθήκευση των αποβλήτων αυτών για μια τόσο μεγάλη χρονική περίοδο.

Φυσικό Αέριο: Πρόκειται για μια φτηνή και φιλική προς το περιβάλλον λύση, αλλά όχι ανανεώσιμη πηγή ενέργειας. Παρόλο που υπάρχουν αρκετά αποθέματα φυσικού αερίου για δεκαετίες, δεν παύουν να είναι πεπερασμένα, οπότε η τιμή τους πρόκειται να ανέβει, δεδομένης μάλιστα της σπανιότητάς τους. Η χρησιμοποίησή του παράγει βέβαια επιβλαβή αέρια, αλλά πολύ λιγότερα σε σχέση με άλλα συμβατικά καύσιμα.

14. «Μόνο εμείς οι Έλληνες. Άλλος κανείς...»

Του Παντέλη Μπουκαλα, καθημερινή, 04/02/2001

Αντιγράφω τη φράση από πολιτικοαθλητικό ρεπορτάζ των ημερών που πέρασαν: «Μόνο εμείς οι Έλληνες μπορούμε να κάνουμε τους Ολυμπιακούς Αγώνες του μέτρου και της αρμονίας». Ποιος θα μπορούσε τάχα να είναι ο πατέρας του λόγου ετούτου, που μάλλον δεν δικαιούται να καυχηθεί πως είναι μετρημένος; Την πατρότητά του θα μπορούσαν αναμφίβολα να τη διεκδικήσουν οι επιτελείς του οργανισμού που έχει αναλάβει να ετοιμάσει τους Ολυμπιακούς, μιας κι είναι υποχρεωμένοι να παινέψουν το σπίτι τους (όταν τέλος πάντων το βρουν, έτσι όπως μετακομίζουν από παλάτι σε παλάτι, ώσπου να εντοπίσουν ένα ικανό να χωρέσει τη μεγαλειότητά τους). Σαν γονιός της ίδιας αγρίως λαϊκιστικής ρήσεως θα μπορούσε φυσικά να αυτοπροταθεί και ο υπουργός Πολιτισμού, υπεύθυνος άλλωστε της δεύτερης Ολυμπιάδας, της Πολιτιστικής. Μπορεί να θεωρηθεί βέβαιο ότι με τους «Αγώνες του Πνεύματος» ο κ. Βενιζέλος θα προσπαθήσει να αποδείξει πως αληθεύει το παλαιότερο δόγμα του, απόσταγμα μετριοφροσύνης κι εκείνο, σύμφωνα με το οποίο «ο πολιτισμός είναι η βαριά βιομηχανία της Ελλάδας», ενώ, προφανώς, οι άλλες χώρες δεν έχουν υπερβεί ακόμη το στάδιο της μικροβιοτεχνίας, ακόμη κι εκείνες από τις οποίες δανειζόμαστε τα οχτώ δέκατα του (ποικίλης μορφής και στάθμης) πολιτισμού που καταναλώνουμε ημερησίως.

Σοβαρή υποψηφιότητα θέτει βεβαίως και ο υπουργός Περιβάλλοντος (όσο μας απόμεινε) και Δημοσίων Εργων ο οποίος, αυτοεξαιρεθείς πλέον από την κατηγορία των αιθεροβαμόνων που δεσμεύονταν με συμβόλαια και μανιφέστα ότι «θα τ' αλλάξουν όλα και θα τ' αλλάξουν τώρα» και από καιρό προσγειωμένος στο αεροδρόμιο του «εφικτού» (έτσι αποκαλείται στη διάλεκτο της εξουσίας το μίζερο και το ανέμπνευστο), διατράνωσε πρόσφατα την πεποίθησή του ότι η Ολυμπιάδα αποτελεί το «νέο εθνικό μας όραμα», τη «νέα μεγάλη ιδέα» της φυλής - κι ας ελπίσουμε ότι δεν θα αποδειχθεί εξίσου καταστροφική με την προγενέστερή της. Συνυποψήφιός του ο πρωθυπουργός, ο οποίος, μετριοπαθέστερος ή περισσότερο εξοικειωμένος με τα οικονομικά, αρκέστηκε να αποκαλέσει «εθνικό στοίχημα» την Ολυμπιάδα, ενώ ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας την τίμησε με το χαρακτηρισμό «εθνική υπόθεση».

Αλλά ας λήξει εδώ το κουίζ. Ποια η «σωστή» απάντηση; Πατέρας της υπερφίαλης διακήρυξης είναι ο υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων. Μιλούσε στα σεμινάρια «Ολυμπιακής Παιδείας» ο κ. Πέτρος Ευθυμίου, στη Θεσσαλονίκη, και, υπουργός πια, «υπεύθυνος άνθρωπος», κι όχι ανένταχτος της κριτικής αριστεράς όπως μια φορά κι έναν καιρό, έκρινε πως οφείλει να ασπαστεί και να αναπαραγάγει ακόμη και τα πιο ακραία στερεότυπα της δημοκοπίας και της ελληνοκολακείας, εκείνα που νομιμοποιούν και δικαιώνουν έναν εθνικιστικό εγωκεντρισμό που έχει όλα τα γνωρίσματα του συνδρόμου μεγαλείου. Ακάθεκτος λοιπόν, προσέδωσε υπουργικό κύρος σ' αυτό το αφόρητα αυτάρεσκο και προφανώς ανιστόρητο μοτίβο «μόνο εμείς οι Έλληνες...», τα αποσιωπητικά του οποίου μπορεί κανείς να τα αντικαταστήσει με οτιδήποτε, χωρίς να χρειαστεί να καταπονήσει τη μνήμη του. Εξ απαλών ονύχων μάς περιλαβαίνει το αγέρωχο αξίωμα που κηρύσσει τη μοιραία, θεϊκή ανωτερότητα της Ελλάδας και των Ελλήνων, μας βουκαλίζει, μας βουλιάζει στα στεκάμενα νερά ενός αγιάτρευτου, παραλυτικού ναρκισσισμού, δεν μας επιτρέπει να δούμε και ν' αγαπήσουμε τον ενικό και τον πληθυντικό εαυτό μας στην πραγματικότητά του κι όχι σε μια εξιδανικευμένη εκδοχή του που απιστεί στην ιστορία για να εγκλωβιστεί ευχαρίστως στα μυθεύματα.

«Μόνο εμείς οι Έλληνες...» Ναι, στο δόγμα της αυτονόητης και αυτοδίκαιης φυλετικής υπεροχής συμφωνούν οι εννιά στους δέκα πολιτικούς άρχοντές μας, με όποια σημαία (ευκαιρίας ή ιδεολογίας) κι αν πολιτεύονται. Συμφωνούν επίσης οι εννιά στους δέκα, μπορεί και οι δέκα τους δέκα εκκλησιαστικούς μας ταγούς, με πρώτον και τηλερητορικότερο τον προκαθήμενο κ. Χριστόδουλο, που μια φορά την εβδομάδα χοροστατεί στην τελετή του «περιούσιου ελληνικού λαού», αδικώντας την οικουμενικότητα της θρησκείας την οποία ανέλαβε να υπηρετήσει και προωθώντας ένα χωριστικό πνεύμα εντελώς ανοίκειο προς τις καταστατικές αρχές της. Συμφωνούν επίσης οι πέντε στους δέκα, μπορεί και παραπάνω, από τους πνευματικούς μας καθοδηγητές, οι οποίοι είτε ανακαλύπτουν παντού ξενοκίνητες ανθελληνικές συνωμοσίες (που στόχο έχουν να υπονομεύσουν τον κληρονομημένο οικουμενικό σκήπτρο μας) είτε συνεχίζουν να διακινούν (σε λόγια ή ωμή εκδοχή) την άποψη ότι δίχως τους Έλληνες η ανθρωπότητα θα ήταν ακόμη πάνω στα δέντρα ή στο σκοτάδι των σπηλαίων της. Συμφωνούν οι νέου τύπου «οργανικοί

διανοούμενοι», οι παραθυρόβιοι της τηλεόρασης, που αναχαράζουν τα κλισέ της φανατικής εθνικοφροσύνης με τη βεβαιότητα ότι λένε πράγματα που δεν θα ενοχλήσουν παρά ελάχιστους, πράγματα που στη μαζική ακοή, έτσι όπως έχει παιδαγωγηθεί, ηχούν τόσο φυσικά όσο το ότι η μέρα αρχίζει με την ανατολή του ήλιου. Κι αν υποθέσουμε (αν και φοβάμαι ότι πρόκειται για υπόθεση ιδιαίτερος επισφαλής) ότι καγγάζουμε μόλις διαβάζουμε ή ακούμε τους πλέον φανατισμένους υπερασπιστές του «μονοελληνισμού» (λόγου χάρη όσους έχουν συμψηφίσει την «Ομάδα Ε», των Ελληνοτάτων), να διακηρύσσουν σε βιβλία, σε «περιθωριακά» κανάλια αλλά και σε εκπομπές στο Τρίτο Πρόγραμμα του κρατικού ραδιοφώνου, ότι η ιστορία των Ελλήνων άρχισε περί το 100.000 π.Χ., ότι η χάρη τους αποίκισε όλο τον πλανήτη, εξού και «οι Ινδιάνοι που μιλούν ελληνικά», κι ύστερα μπήκε στα διαστημόπλοιά της και μεταφύτευσε τη δόξα της στα αστέρια (με πρώτο σταθμό τον Σείριο) κι ότι τη γλώσσα τους την πήραν απευθείας από τα χέρια των θεών), όταν ακούμε το ίδιο σλόγκαν της ελληνικής μοναδικότητας από θορυβοποιά χείλη που έχουμε μάθει να τα θεωρούμε σοβαρά, τότε μάλλον πιστεύουμε και συμφωνούμε και παραδιδόμαστε στη φυλετική εγωπάθεια.

«Μόνο εμείς οι Έλληνες», λοιπόν -για να δούμε πώς εξειδικεύεται το δόγμα- έχουμε τρισχιλιετή (τουλάχιστον) ιστορική παρουσία, και μόνο το δικό μας αίμα δεν έσμιξε ποτέ με αλλότριο. «Μόνοι εμείς οι Έλληνες» είμαστε προικισμένοι με αντιρατσιστικά γονίδια. «Μόνο εμείς οι Έλληνες» φωτίσαμε την ανθρωπότητα, η οποία και μας χρωστάει την υπόστασή της. «Μόνο εμείς οι Έλληνες» έχουμε γλώσσα αμύθητου πλούτου και αμέτρητης σοφίας (και, ταυτόχρονα, μόνο εμείς οι Έλληνες κλαίγουμε ότι η γλώσσα μας έχει πεθάνει προ πολλού, κι ας τη μιλάμε, κι ας θητεύουμε στη γραφή της). «Μόνο εμείς οι Έλληνες» έχουμε τόση ομορφιά γύρω μας, κι ίσως γι' αυτό τη διασπαθίζουμε και τη μαγαρίζουμε. Και βέβαια, «μόνο εμείς οι Έλληνες μπορούμε να οργανώσουμε Ολυμπιακούς Αγώνες μέτρου και αρμονίας», παρότι επί του παρόντος δεν μπορούμε να οργανώσουμε ούτε καν ένα στοιχειωδώς δίκαιο και μετρημένο πρωτάθλημα ποδοσφαίρου...

15. Οπαδοί: «ζωντανό» ντεκόρ των γηπέδων.

Της Πόπης Διαμαντάκου. (κείμενο δημοσιευμένο το φθινόπωρο 1997)

Τους έχουμε δει να πανηγυρίζουν σε «απευθείας» μεταδόσεις, στην πλατεία Ομονοίας, σκαρφαλωμένους σε στύλους, σκεπασμένους με τις σημαίες των ομάδων τους. Νέα παιδιά, έφηβοι με πρόσωπα αλλοιωμένα από έναν άγριο ενθουσιασμό, που μεγαθύνεται καθώς «ζουμάρει» ο τηλεοπτικός φακός στα χαρακτηριστικά τους και δεν ξέρεις αν πρόκειται για στρατό που αλαλάζει από χαρά για τη νίκη, έτοιμος μετά το μακελειό να επιδοθεί σε πλιάτσικο, ή για παιδιά, που μιμούνται τον πόλεμο. Τους βλέπουμε χάρη στον τηλεοπτικό φακό, που είναι παρών να καταγράψει τις αντιδράσεις τους, στα γήπεδα και έξω από αυτά.

Είναι το «ζωντανό ντεκόρ των γηπέδων στις καλές στιγμές, που μετατρέπονται σε «ανεγκέφαλους οπαδούς» στις κακές, όταν από «ντεκόρ» επιχειρούν να γίνουν «πρωταγωνιστές» και τότε παρεμβαίνουν στην «εικόνα» του αγώνα και της χαλούν τα ροδαλά χρώματα του «υγιούς αθλητικού πνεύματος», που υποτίθεται ότι τη διαπνέει. Τότε, στην καλύτερη περίπτωση γίνονται αντικείμενο «ανάλυσης» θεωρητικών του ποδοσφαίρου, που μιλούν για τη διάβρωση του αθλήματος, από εκμεταλλευτές του πάθους των νέων, οι οποίοι δεν έχουν που να διοχετεύσουν τον δυναμισμό τους, καθώς μαστίζονται από την ανεργία, την έλλειψη πίστης σε αξίες και σε ιδανικά.

Στη χειρότερη περίπτωση γίνονται ο στόχος των σοβαροφανών και δέχονται επιθέσεις από εκείνους που κλείνουν τα μάτια στην άγρια πραγματικότητα του σύγχρονου αθλητισμού και που δυστυχώς ορισμένες φορές είναι και επαγγελματίες δημοσιογράφοι -όπως ο ρεπόρτερ της κρατικής NET, που μιλούσε πριν δέκα ημέρες για «ανεγκέφαλους οπαδούς», οι οποίοι δεν καταλαβαίνουν «ότι το ποδόσφαιρο είναι απλά ένα παιχνίδι». Κι όμως δεν είναι πια μυστικό ότι το ποδόσφαιρο, όπως σιγά-σιγά όλα τα «αθλήματα», έχει «αναχθεί» σε σπουδαία κερδοφόρα επιχείρηση και είναι τόσα τα συμφέροντα και τα κεφάλαια, τα οποία επενδύονται, ώστε καθίσταται σχεδόν αδύνατον να αφηθεί στο ρίσκο της «ευγενούς άμιλλας», η υπόθεση της νίκης.

Έτσι, δίπλα ακριβώς στα μεγάλα ποσά που διατίθενται για τις ομάδες και τις συναντήσεις τους, βρίσκονται και οι «οπαδοί» τους, αναπόσπαστοι κρίκοι της αλυσίδας του θεάματος, απαραίτητο «οπτικό

συμπλήρωμα» για τις κάμερες που μεταφέρουν τον «παλμό της μάχης». Και αυτές είναι οι μόνες κερδισμένες από οποιαδήποτε έκβαση του αγώνα, ακόμη περισσότερο δε -παρά τον άγριο κυνισμό της διαπίστωσης- όταν το θέαμα συμπληρώνεται και με επεισόδια. Τότε η εικόνα της «μάχης» είναι απόλυτη, πλήρης και όσες δακρύβρεχτες και σπαραξικάρδιες αναλύσεις κι αν γίνονται για την «κατάντια» του ποδοσφαίρου και του αθλητισμού η μικρή, γυάλινη οθόνη έχει ζήσει τον θρίαμβό της ως μέσον τη στιγμή της «ζωντανής» αναμετάδοσης της μάχης. Το γνωρίζει δε τόσο καλά αυτό, που δεν είναι τυχαίο ότι διοργανώνονται στην ουσία για δική της χάρη, από τις ίδιες τις ομάδες, οι «αυθόρμητοι» πανηγυρισμοί των οπαδών σε συγκεκριμένα σημεία της πόλης, εκεί όπου μπορούν να στηθούν τηλεοπτικές κάμερες για να καταγραφεί και ο θρίαμβος της νίκης με εικόνες. Είναι και αυτό ένας από τους όρους του «γαμήλιου» συμβολαίου μεταξύ αθλητισμού και τηλεόρασης.

Όσο ο ανταγωνισμός μεταξύ των ομάδων απομακρύνεται από τα ιδεώδη του αθλητισμού για να υποταχθεί σ' εκείνα του οικονομικού κέρδους και μόνο, τόσο η τηλεόραση γίνεται απαραίτητη, όχι μόνο για τα κεφάλαια που προσφέρει για να εξασφαλίσει τα δικαιώματα αναμετάδοσης, αλλά και για να σκηνοθετήσει τη «μάχη», το θέαμα, την «άμιλλα». Η τηλεοπτική κάμερα επιφορτίζεται με το χρέος να συντηρήσει την εικόνα του «φυσιολογικού» αθλητικού ανταγωνισμού. Και γι' αυτή την εικόνα η τηλεόραση έχει ανάγκη από οπαδούς, που κραυγάζουν και μάχονται, την ίδια ώρα που η έκβαση του αγώνα αφήνεται όλο και λιγότερο στη τύχη, όλο και περισσότερο σε επιχειρηματικές στρατηγικές.

Η συζήτηση που έγινε στο δελτίο ειδήσεων του Σκάι τις προάλλες με αφορμή τα επεισόδια στον αγώνα Ιωνικού-Ολυμπιακού, αποκάλυψε πολλά «μυστικά» για την «επιχειρηματική» στρατηγική της νίκης που ακολουθούν οι ομάδες -σε ένα ασφυκτικό οικονομικό περιβάλλον, όπου φυσικά αποκλειστικός στόχος είναι η νίκη και όχι η ωραία εικόνα της αθλητικής άμιλλας- προκαλώντας την αυθόρμητη αφέλεια απορία του κ. Ευαγγελάτου «Ε, τότε τι πάμε να κάνουμε στα γήπεδα;». Χαμογέλασε ο κ. Γαβαλάς, που βρισκόταν σε ένα εκ των «παραθύρων» ο οποίος με άρθρο του την ίδια ημέρα στην «Κ» καλούσε τους φιλάθλους σε «αποχή από τα γήπεδα», ώστε να εξυγιανθεί το ποδοσφαιρικό περιβάλλον.

Κάτι τέτοιο όμως, θα θρυμάτιζε το συμπαγές οικοδόμημα επιχειρηματικός αθλητισμός-τηλεόραση, γιατί χωρίς οπαδούς, που να υποδύονται τη «μάχη» τότε και τα τεράστια ποσά που διαθέτουν τα κανάλια για την εξασφάλιση δικαιωμάτων αναμετάδοσης των αγώνων δεν θα είχαν νόημα. Οι καμπύλες τηλεθέασης δύσκολα θα πάρουν ανηφορική πορεία, χωρίς το «πάθος» και την ένταση ενός σκληρού ανταγωνισμού. Δεν επενδύονται δισεκατομμύρια για εικόνες, που θα αποπνέουν την ήρεμη ατμόσφαιρα μιας παρτίδας μπριτζ.

Έτσι, πίσω από τον ανταγωνισμό των ομάδων, κρύβεται ένας άλλος βάνανσος και αδυσώπητος πόλεμος μεταξύ καναλιών για την εξασφάλιση των τηλεοπτικών δικαιωμάτων αναμετάδοσης, ο οποίος τροφοδοτεί τις ομάδες με κεφάλαια και επομένως έχει απαιτήσεις από αυτές για θέαμα. Στη χώρα μας το Filmnet μόνο, έχει δώσει 16 δισ. δραχμές για τα τηλεοπτικά δικαιώματα των αγώνων του Πρωταθλήματος επί πέντε χρόνια. Στη μάχη έχει μπει και η κρατική τηλεόραση. Το ίδιο συμβαίνει σε όλες τις εξελεγμένες τηλεοπτικές χώρες του δυτικού κόσμου, καθώς το ποδόσφαιρο και τα ομαδικά σπορ γενικότερα είναι τα μόνα που μπορούν να εξασφαλίσουν μαζικούς τηλεθεατές και κυρίως συνδρομητές για τα συνδρομητικά κανάλια.

Για να εδραιώσουν τη θέση τους οι ευρωπαϊκοί όμιλοι πολυμέσων, συσσωρεύουν διαρκώς δικαιώματα αναμετάδοσης αγώνων. Η μάχη που δίνουν είναι τόσο άγρια, ώστε πιέζουν για την ανατροπή παραδοσιακών κανόνων του υγιούς τηλεοπτικού ανταγωνισμού: Στη Γερμανία για παράδειγμα ο Κιρς, μεγαλοεπιχειρηματίας των μέσων, ο οποίος έχει τα δικαιώματα αναμετάδοσης όλων των αγώνων, προσέφυγε στη δικαιοσύνη για να ακυρώσει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στη χώρα αυτή να μεταδίδουν ολιγόλεπτα στιγμιότυπα από τις αθλητικές συναντήσεις όλα τα κανάλια. Το επιχείρημά του είναι ότι πλήττεται οικονομικά.

Το ποδόσφαιρο και όλα τα μαζικά αθλήματα έχουν γίνει ένα προϊόν της αγοράς των εικόνων, το οποίο στηρίζεται από πολυπληθές κοινό.. Αυτό το «κοινό» πωλούν ακριβά οι ομοσπονδίες και οι σύλλογοι στα ανταγωνιζόμενα κανάλια. Και όπως στη σκληρή μάχη των ρεκόρ, το «ντόπινγκ» των αθλητών έχει γίνει σχεδόν θεμιτό μέσο, αρκεί να μη «φαίνεται», την ίδια θέση δείχνει να παίρνει και το «ομαδοντόπινγκ» των οπαδών, που γίνεται σταδιακά, μέσα από γραμμές κειμένων, από «φίλαθλες» τοποθετήσεις διασημοτήτων της πολιτικής ή της δημοσιογραφίας -οι οποίοι εξασφαλίζουν έτσι και το δικό τους κοινό- από μια «έξυπνη» αλυσίδα των μίντια που ενσταλάζει γλυκόπιτες αμφεταιμίνες στις

ευάλωτες συνειδήσεις των πιο αδικημένων της ζωής νεαρών, των οποίων η ύπαρξη βρίσκει έτσι νόημα στα «χρώματα της ομάδας». Υπάρχουν όμως οι στιγμές που το «σύστημα» του ομαδοντόπινγκ χάνει τον έλεγχο και τότε φτάνουμε στην εκτροπή, στα επεισόδια, για να μας απασχολήσει όμως και πάλι η εικόνα τους πιο πολύ και από την ουσία τους: Αυτή ποιος μπορεί να την αγγίξει;

16. Η βία κατά των παιδιών

4.500 τραυματισμένα – 46 δολοφονημένα. Τραγική η ετήσια στατιστική και η ενοχή γονέων για το φαινόμενο στην Ελλάδα

Χιλιάδες είναι τα παιδιά στην Ελλάδα που κακοποιούνται βάνανσα από τους γονείς τους. Μόνο από τα επείγοντα περιστατικά και τα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων περνούν ετησίως 4.500... Αγριοι ξυλοδαρμοί, σοβαροί τραυματισμοί, βασανισμοί. Και ακόμη, από τις 46 δολοφονίες παιδιών που διαπράττονται κάθε χρόνο στη χώρα μας, οι 36 είναι από γονείς ή συγγενείς.

Η αθέατη, η πιο σκοτεινή όψη της πραγματικότητας. Κάτω από το αρραγές κέλυφος της ευημερίας και της ενδοοικογενειακής αρμονίας κρύβεται μια κοινωνία σε βαθιά κρίση. Διότι ο γονιός που κακοποιεί σήμερα το παιδί του δεν είναι κατά κανόνα, όπως θέλουμε να πιστεύουμε, άνεργος, αλκοολικός ή ψυχασθενής. Μόλις το 10% των θυτών είναι ψυχικά άρρωστοι ή διεστραμμένες προσωπικότητες. Οι υπόλοιποι είναι υγιείς και ασκούν βία σε κάποια έκρηξη θυμού. Ένας άνθρωπος της διπλανής πόρτας. Κι όσο πιο μορφωμένος και οικονομικά ισχυρός είναι, τόσο πιο καλά γνωρίζει πώς μπορεί να καλύπτει τη δράση του.

Η κατά συρροήν κακοποίηση παιδιών, αγοριών κυρίως, είναι ο καθρέφτης μιας κοινωνίας βάρβαρης, διάτρητης, στενής, παλινδρομούσας ανάμεσα στο χθες και το σήμερα, ακατοίκητης από όραμα.

17. Όταν η βία εισβάλλει στην οικογένεια

Της Έλενας Καρανάτση. Δημοσίευμα στην εφημερίδα Καθημερινή, 28 Νοεμβρίου 2004

Θύματα κακοποίησης οι σωματικά πιο αδύναμοι κρίκοι της, τα παιδιά –περισσότερο τα αγόρια– και οι γυναίκες

«Πριν από μερικά χρόνια ήρθε στα εξωτερικά ιατρεία ένα κοριτσάκι τριών ετών πιασμένο από τη φούστα της μητέρας του. Έδειχνε τρομαγμένο. Του έλειπαν πολλές τούφες μαλλιών από το κεφάλι. Δεν ήταν αλωπεκίαση. Ο πατέρας της μικρής είχε βάλει το κεφαλάκι της ανάμεσα στα πόδια του κατά τη διάρκεια έκρηξης θυμού με τη μητέρα του. Τότε αναρωτήθηκα. Μπορώ να τα καταφέρω μ' αυτόν τον άνεργο αλκοολικό κακοποιητή»;

Τα λόγια ανήκουν στον ψυχίατρο Αντώνη Κασιμάτη, διευθυντή του Ψυχιατρικού Τμήματος της Ελληνικής Αστυνομίας, ο οποίος διαθέτει τεράστια εμπειρία στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας.

Η συνέχεια της ιστορίας που αφηγήθηκε ήταν ακόμα πιο δραματική. Ο πατέρας φυλακίστηκε 2,5 μήνες και του αφαιρέθηκε η κηδεμονία του παιδιού. Τρία χρόνια αργότερα, το ίδιο κοριτσάκι εμφανίστηκε συνοδευόμενο και πάλι στα επείγοντα. Του έλειπε ένα μάτι. Το είχε αφαιρέσει η μητέρα του με πιρούνι...

Περίπου 4.500 είναι τα κακοποιημένα παιδιά που δηλώνονται στη χώρα μας σε ετήσια βάση, ενώ από τις κακώσεις που καταγράφονται στα εξωτερικά ιατρεία, το 85% προέρχονται από σωματική κακοποίηση, το 10% από σεξουαλική κακοποίηση και το 5% από αυτοτραυματισμό λόγω διανοητικής καθυστέρησης που προήλθε από ξυλοδαρμό.

Δολοφονίες και θάνατοι

Σύμφωνα με τα στοιχεία της αστυνομίας, από τις 46 δολοφονίες παιδιών που καταγράφηκαν σε ετήσια βάση, οι 36 ήταν από μητέρα, πατέρα, παππούδες ή άλλους συγγενείς. «Στην Ελλάδα κάθε χρόνο

πεθαίνουν περίπου 150 παιδιά. Οι αιτίες, που αναγράφονται στα ιατρικά ανακοινωθέντα είναι: ασφυξία, αιφνίδιος θάνατος, ατύχημα, άγνωστοι λόγοι. Αναρωτηθήκαμε πόσα από τα θανατηφόρα περιστατικά προήλθαν από σωματική κακοποίηση;», λέει ο κ. Κασσιμάτης.

Από τα στατιστικά στοιχεία, προκύπτει ότι τα αγόρια κακοποιούνται σε διπλάσια συχνότητα από τα κορίτσια, ενώ από τους θύτες, μόλις το 10% είναι ψυχικά άρρωστοι ή διεστραμμένες προσωπικότητες. Οι υπόλοιποι είναι υγιείς και ασκούν βία σε κάποια έκρηξη θυμού...

<http://users.sch.gr/symfo>